

Het land van belofte

Een onderzoek naar de invloed van verkiezingsprogramma's en de media op het gebruik van mondelinge instrumenten in de Tweede Kamer

Hester Salentijn
Scriptie Master Bestuurskunde
Radboud Universiteit Nijmegen

februari 2014

Het land van belofte

Een onderzoek naar de invloed van verkiezingsprogramma's en de media op het gebruik van mondelinge instrumenten in de Tweede Kamer

Auteur	Hester Salentijn
Studentnummer	3006301
Opleiding	Master Bestuurskunde Faculteit der Managementwetenschappen Radboud Universiteit Nijmegen
Begeleider	mw. dr. S.L. Resodihardjo
Tweede lezer	dhr. dr. P.M. Kruyen
Plaats	Nijmegen
Datum	12 februari 2014

“Sommige vragen zijn alleen maar moeilijk omdat men ze stelt.”

André Roussard

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	2
1. Inleiding	3
1.1 Aanleiding en probleemstelling	3
1.2 Relevantie	4
1.3 Leeswijzer	4
2. Theoretisch Kader	5
2.1 Inleiding	5
2.2 Agendavorming	5
2.3 Klassieke theorieën	6
2.4 Mondelinge instrumenten op de agenda	9
3. Methoden en Technieken	13
3.1 Inleiding	13
3.2 Bronnen	13
3.3 Operationalisatie van de variabelen	13
3.4 Data-analyse	15
3.5 Betrouwbaarheid, validiteit en generaliseerbaarheid	16
4. Resultaten	18
4.1 Inleiding	18
4.2 Invloed van partijenmerken	18
4.3 Invloed van verkiezingsprogramma's	21
4.4 Invloed van de media	28
4.5 Kanttekeningen	33
5. Conclusie	34
6. Referenties	37
7. Bijlagen	39
Bijlage I – Codeerprotocol mondelinge instrumenten	39
Bijlage II – Codeerprotocol verkiezingsprogramma's	41
Bijlage III – SPSS output enkelvoudige regressieanalyses	44

1. Inleiding

1.1 Aanleiding en probleemstelling

Verkiezingsbeloftes. Ze worden voor iedere Tweede Kamerverkiezing weer over Nederland uitgestrooid, met als formeel hoogtepunt het verkiezingsprogramma. Een tekst die de afgelopen decennia bij veel partijen is uitgegroeid van een pamflet tot een boekwerk van formaat. Een stuk waar in ieder geval in verkiezingstijd veel belang aan wordt gehecht. Maar hoe zit dat in de periode na de verkiezingen, als de nieuwe Tweede Kamer en het kabinet geïnstalleerd zijn? Besteden partijen dan nog steeds aandacht aan de onderwerpen waar ze volgens hun programma veel waarde aan hechten? Dat is één van de vragen die in dit onderzoek centraal staan.

Een Tweede Kamerlid krijgt als lid van één van de partijen natuurlijk als opdracht mee om de ideeën van de partij zo goed mogelijk uit te dragen tijdens het dagelijkse werk in de Kamer. Naast de ‘gewone’ debatten staan er nog diverse andere instrumenten tot zijn of haar beschikking. In dit onderzoek staat het gebruik van de mondelinge instrumenten centraal. Ten eerste zijn dat mondelinge vragen, die iedere dinsdag gesteld kunnen worden aan een minister of staatssecretaris in het Vragenuurtje. Deze vragen worden vooraf ingediend bij de voorzitter, die bepaalt welke Kamerleden hun vragen mogen stellen. Een tweede, vergelijkbaar instrument is de interpellatie. Bij een interpellatie worden ook mondelinge vragen gesteld, maar hiervoor is steun nodig van ten minste 30 Kamerleden. De vragen worden doorgaans gevolgd door een debat. Het derde mondelinge instrument is het spoeddebat¹. Dit is een debat over een actuele kwestie, waar Kamerleden op een zo kort mogelijke termijn over willen debatteren met elkaar en met een minister of staatssecretaris. Om dit debat te kunnen voeren, is eveneens steun nodig van 30 Kamerleden.

Het doel van dit onderzoek is om er achter te komen welke factoren van invloed zijn op het gebruik van deze instrumenten. Het antwoord kan, zoals gezegd, liggen in de verkiezingsprogramma's. Partijen stellen daarin bepaalde prioriteiten. Werken ze daar ook mee na de verkiezingen? Of laten partijen zich vooral leiden door de waan van de dag? Om het effect van de verkiezingsprogramma's goed te kunnen inschatten, is er gekozen voor een periode tussen twee landelijke verkiezingen: van juni 2010 tot en met september 2012. In deze periode zijn er 461 mondelinge vragen, interpellaties en spoeddebatten aan de orde geweest. Deze worden ook geanalyseerd op invloed van de media, de grootte van de partij en de positie binnen coalitie of oppositie. Die factoren zouden volgens verschillende theorieën kunnen verklaren waarom vragen worden gesteld of debatten worden gevoerd.

Dit alles heeft als doel inzicht te verkrijgen in factoren die de inzet van de mondelinge instrumenten in de Tweede Kamer kunnen verklaren. De vraagstelling voor dit toetsende onderzoek luidt dan ook als volgt:

Welke factoren zijn van invloed geweest op het gebruik van mondelinge vragen, interpellaties en spoeddebatten door Tweede Kamerleden tussen juni 2010 en september 2012?

¹ De term ‘spoeddebat’ wordt tegenwoordig meestal vervangen door de term ‘dertigledendebat’. In de periode die onderzocht wordt, was daar in de meeste gevallen nog geen sprake van.

1.2 Relevantie

Het onderzoeken van mondelinge instrumenten is wetenschappelijk relevant, omdat onderzoek naar agendavorming in de politiek tot nu toe vooral in de Verenigde Staten is uitgevoerd (Baumgartner & Jones 1993). De laatste jaren is er een verandering in deze trend zichtbaar. In verschillende landen vinden projecten plaats die het op termijn mogelijk maken om internationaal vergelijkend onderzoek te doen naar agendavorming. Onderzoeken in bijvoorbeeld België en Denemarken (Vliegenthart & Walgrave 2010, 2011; Vliegenthart, Walgrave & Zicha 2013; Walgrave & Van Aelst 2006; Walgrave, Soroka & Nuytemans 2008) hebben al aangetoond welke factoren van invloed zijn op het vraaggedrag van parlementariërs, dus dit onderzoek zou hierop voort kunnen bouwen door hetzelfde te testen in Nederland en zo een bescheiden bijdrage te leveren aan de ontwikkeling van dit type onderzoek.

Daarnaast kent dit onderzoek een specifieke relevantie voor het vakgebied van bestuurskunde, omdat het meer inzicht kan geven in de agendavorming van ons parlement. Agendavorming is een essentieel onderdeel van de beleidscyclus, die door bestuurskundigen veelvuldig wordt gehanteerd en onderzocht. Bestuurskunde wordt bovendien gezien als een multidisciplinair vakgebied, waar politicologie een belangrijk onderdeel van is. Het bestuderen van het politieke systeem is daarom van toegevoegde waarde voor een bestuurskundige.

Het onderzoek kent ook een maatschappelijke relevantie. Agendavorming is bij uitstek een fase binnen de beleidscyclus waarin de maatschappij een grote rol speelt. Druk vanuit de maatschappij, al dan niet via de media, kan invloed hebben op de politieke agenda. Het is daarom van belang om te weten hoe dit proces in zijn werk gaat en waar en wanneer hier invloed op uitgeoefend kan worden. Bovendien is het belangrijk om te weten in hoeverre punten uit een partijprogramma of coalitieakkoord ook daadwerkelijk zichtbaar zijn in de vragen die Kamerleden stellen.

1.3 Leeswijzer

In hoofdstuk twee van dit onderzoek, het theoretisch kader, zal er worden stilgestaan bij de verschillende theorieën en modellen die gebruikt worden om agendavorming te verklaren. Hier worden ook de hypothesen voor dit onderzoek theoretisch onderbouwd. Vervolgens wordt er in het derde hoofdstuk uitgelegd welke methoden en technieken gebruikt zijn om dit onderzoek uit te voeren. Het type onderzoek zal hier worden besproken, evenals de generaliseerbaarheid en de operationalisatie van de variabelen. In hoofdstuk vier zal de analyse worden uitgevoerd en wordt duidelijk welke hypothesen kunnen worden geverifieerd. Deze bevindingen worden in hoofdstuk vijf samengevat en monden uit in een conclusie.

2. Theoretisch Kader

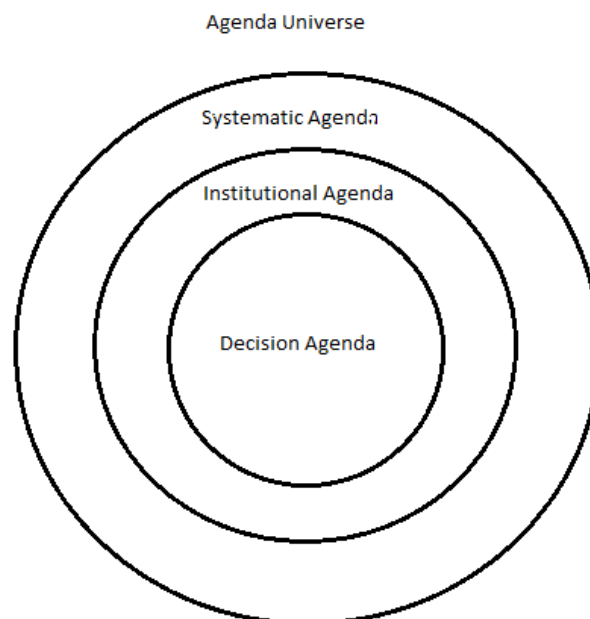
2.1 Inleiding

In dit hoofdstuk komen verschillende theorieën over agendavorming aan bod. Dit geeft inzicht in de manier waarop onderzoek naar agendavorming zich de laatste decennia heeft ontwikkeld. In dit kader wordt er in eerste instantie stilgestaan bij wat agendavorming precies inhoudt en welke typen agenda's er bestaan. Vervolgens wordt er in de derde paragraaf inzicht gegeven in enkele klassieke theorieën over agendavorming, die ten grondslag liggen aan vele moderne onderzoeken. In paragraaf vier komen de theorieën aan bod die het gebruik van mondelinge instrumenten zouden kunnen verklaren. Hieruit worden hypothesen afgeleid die in een later stadium worden getoetst.

2.2 Agendavorming

Agendavorming is een onderdeel van de beleidscyclus. Hoogerwerf en Herweijer (2008, p.25) verdelen deze cyclus in zes opeenvolgende fasen: (1) agendavorming, (2) beleidsvoorbereiding, (3) beleidsbepaling, (4) uitvoering, (5) handhaving, (6) evaluatie. Howlett en Ramesh (2009) hanteren een vergelijkbare reeks. De beleidscyclus wordt door hen gedefinieerd als het proces waarin een probleem aandacht krijgt van de overheid en er sprake is van erkenning van dit probleem (2009, p. 12). Dit betekent overigens niet dat het probleem uiteindelijk ook wordt besproken binnen een politieke arena. De grote vraag bij de bestudering van agendavorming is dan ook waarom bepaalde problemen wel op de agenda komen en andere niet.

Een agenda is een verzameling van problemen, oorzaken, symbolen, oplossingen en andere elementen van problemen die naar voren komen (Birkland, 2005, p.110). De agenda bestaat uit verschillende niveaus (zie figuur 1).

Figuur 1 – Niveaus van de agenda

Het eerste en meest omvangrijke niveau is de *Agenda Universe*. Hierin bevinden zich alle problemen en ideeën die ooit tot een discussie in de samenleving of politiek zouden kunnen leiden. Wanneer een item wordt geaccepteerd binnen de politiek, dan komt het terecht op de *Systematic Agenda* (Birkland, 2005, p.110). Als er wordt besloten om het item serieus te gaan overwegen, dan beweegt het naar de *Institutional Agenda* (2005, p.111). Slechts een zeer beperkt deel van deze items zal uiteindelijk leiden tot actie van bestuurders en politici. Als dat wel gebeurt, dan heeft het item de *Decision Agenda* bereikt (2005, p.112). Dit illustreert goed hoe moeilijk het kan zijn om een probleem op de politieke agenda te krijgen. Birkland (2005) noemt agendavorming dan ook een proces met felle concurrentie, omdat geen enkele actor in staat is om alle mogelijke oplossingen voor alle mogelijke problemen op te pakken en te overzien (2005, p.109). Belanghebbenden moeten om die reden vechten voor hun probleem en zorgen dat deze niet alleen op de agenda komt, maar daar ook een prominente plaats krijgt, zodat politici hier aandacht aan gaan schenken (2005, p.109). Dit is een politiek proces waar de media veel invloed op uitoefenen. Volgens Dearing en Rogers (1996) is het in veel gevallen dan ook de taak van de media om problemen onder de aandacht te brengen. De media-agenda beïnvloedt de publieke agenda en die beïnvloedt vervolgens weer de politieke agenda (1996, p.22).

2.3 Klassieke theorieën

Door de jaren heen zijn er diverse theorieën ontstaan die agendavorming trachten te beschrijven en verklaren. Een aantal van deze theorieën wordt hieronder nader toegelicht. Dit illustreert hoe de kijk op agendavorming door de jaren heen is veranderd en hoe er wordt gepoogd om een algemeen geldend model te ontwikkelen.

Modes of agenda-setting

Een eerste theorie is die van Cobb, Ross en Ross (1976). Zij maken een onderscheid tussen twee typen agenda's: de publieke en de formele agenda. Op de publieke agenda staan onderwerpen die zichtbaar zijn en veel aandacht krijgen van burgers. De formele agenda bestaat uit onderwerpen die door besluitvormers geaccepteerd zijn en in overweging worden genomen (1976, p.126). Agendavorming bestaat volgens Cobb, Ross en Ross (1976) uit vier fasen: problemen worden geïnitieerd, vervolgens worden mogelijke oplossingen gespecificeerd, waarna steun voor het probleem wordt uitgebreid en het probleem ten slotte op de politieke agenda kan komen (Howlett & Ramesh, 2009, p.102). Deze fasen werken echter niet in alle gevallen op dezelfde manier. Cobb, Ross en Ross (1976) ontwikkelden daarom de volgende drie modellen die agendavorming kunnen verklaren.

- *Outside initiative model* – Dit model gaat er vanuit dat een groep mensen van buiten de overheid een klacht formuleert en hiervoor steun probeert te krijgen bij andere groepen in de samenleving, zodat het probleem op de publieke agenda belandt. Hiermee neemt de druk op besluitvormers toe om het probleem toe te laten op de formele agenda (Cobb, Ross & Ross, 1976, p.132).
- *Mobilization model* – In dit geval is er sprake van een politicus die beleid initieert om hier vervolgens steun voor te verzamelen binnen de samenleving. Het probleem staat hiermee automatisch op de formele agenda, maar moet nog een plaats krijgen op de publieke agenda (Cobb, Ross & Ross, 1976, p.135).

- *Inside Acces model* – Bij dit laatste model speelt het grote publiek nauwelijks een rol. Een onderwerp wordt binnen de overheid of vlak daarbuiten aangekaart en wordt vervolgens neergelegd bij betrokken groepen. Vanuit daar wordt druk gezet op besluitvormers, waarmee het onderwerp op de formele agenda kan komen (Cobb, Ross & Ross, 1976, p.136).

Window of opportunity

Een van de meest toonaangevende theorieën op het gebied van agendavorming berust op de *window of opportunity* als verklarende factor. John Kingdon (1995) ziet een agenda als een lijst met onderwerpen of problemen waar mensen binnen en buiten de overheid aandacht aan schenken op een bepaald moment (1995, p.3). Het ontstaan van deze agenda's verklaart Kingdon (1995) aan de hand van drie stromen: problemen, politiek en deelnemers. Aandacht voor problemen wordt volgens de auteur bepaald door drie mogelijke factoren. Zo hebben indicatoren, die laten zien hoe groot het probleem daadwerkelijk is, veel invloed. Wanneer grote veranderingen worden verwacht, dan leidt dit automatisch tot meer aandacht voor het probleem. Ook een *focusing event* kan invloed hebben op de aandacht voor een probleem. Een crisis, ramp of ander symbool kan meer aandacht vragen van mensen dan andere problemen dat kunnen (1995, p.197). Een derde aanjager van problemen is feedback die politici en ambtenaren ontvangen op bestaande programma's. Klachten hierover kunnen in korte tijd leiden tot meer aandacht voor de situatie (1995, p. 198).

De tweede stroom die volgens Kingdon (1995) het ontstaan van agenda's verklaart is de politiek. Politieke gebeurtenissen vinden namelijk plaats volgens een eigen ritme en volgens eigen regels. Dit is niet per definitie afhankelijk van probleemherkenning. Factoren die hierop wel invloed hebben zijn bijvoorbeeld verkiezingen, de invloed van belangengroepen en de 'nationale stemming' in het land (1995,p. 198).

De derde en laatste stroom bevat de betrokken deelnemers. Kingdon (1995) maakt een onderscheid tussen zichtbare en onzichtbare deelnemers. De president of premier, leden van het parlement, politieke partijen en vergelijkbare machtige actoren behoren tot de zichtbare deelnemers, die het debat onder andere voeren via de media (1995, p. 199). Onder de onzichtbare deelnemers worden specialisten verstaan. Dit zijn de academici, consultants, persoonlijk medewerkers en analisten die de mogelijkheid hebben om alternatieven en oplossingen aan te dragen (1995, p. 200). Deze twee groepen bepalen samen de aandacht die er vanuit de deelnemersstroom voor het probleem bestaat en de oplossingen die worden aangedragen.

De probleem-, politieke- en deelnemersstroom leiden volgens Kingdon (1995) ieder een eigen leven. Er zijn echter momenten waarop deze stromen samenkomen. In dat geval is er sprake van een erkend probleem, van deelnemers die het probleem benoemen en oplossingen aandragen en van een gunstige politieke situatie. In dat geval gaat er volgens Kingdon (1995) een *window of opportunity* open; er ontstaat een mogelijkheid om iets op de agenda te zetten. Een van de meest voorkomende redenen voor het openen van een *window* is de aanstelling van een nieuwe regering. Ook het opstellen van een nieuwe begroting kan een moment van belang zijn. Dergelijke gebeurtenissen creëren nieuwe mogelijkheden (1995, p.168). Een *window* blijft echter niet lang open, want tijd en energie wordt al snel weer in een ander probleem gestoken (1995, p.169). Bij het ontstaan van een *window of opportunity* komt ook een *policy entrepreneur* kijken. Dit is iemand die bereid is om zijn middelen in te zetten voor het beoogde doel. Zonder entrepreneur komt een probleem niet op de agenda. De activiteiten van de entrepreneur kunnen er bovendien voor zorgen dat het probleem hoog op de agenda blijft (1995, p.179).

Punctuated Equilibrium

In navolging van de theorie van Kingdon hebben Baumgartner en Jones (1993) de *punctuated equilibrium* theorie ontwikkeld. Deze richt zich op grote veranderingen ten opzichte van het verleden. De auteurs stellen dat het politieke proces doorgaans stabiel is, maar op sommige momenten een verandering kent. De *punctuated equilibrium* theorie probeert beide fases te verklaren, waardoor het zich volgens Baumgartner en Jones (1993) onderscheidt van andere verklaringen (1993, p.98). Bij de bestudering van het Amerikaanse politieke systeem constateerden de auteurs dat het beleidsproces periodes van evenwicht kent en dat dit grotendeels te maken heeft met politieke instituties die gemaakt zijn om verandering tegen te gaan. Om die reden wordt er gesproken over een 'uitbarsting', wanneer er wel sprake is van verandering (1993, p.99). Een belangrijk aspect van de theorie is de *policy subsystem*. Discussies over politieke issues worden gevoerd in subsystemen, ook wel *iron triangles* of *issue networks* genoemd (1993, p.99). Binnen de subsystemen is doorgaans sprake van een beleidsmonopolie. De experts binnen de groep zijn verantwoordelijk voor beleid met betrekking tot één of meerdere thema's. Een probleem of issue moet 'vlam vatten' binnen een dergelijk subsysteem om hoog op de politieke agenda te komen. In dat geval is er geen sprake meer van een *equilibrium*, maar komt het probleem op de macropolitieke agenda terecht (1993, p.101). Kleine veranderingen kunnen vervolgens zorgen voor grote beleidsverandering, wat Baumgartner en Jones (1993) verwoorden als een proces van positieve feedback.

Natuurlijk is het in de afgelopen decennia niet gebleven bij deze drie theorieën. Dearing en Rogers (1996) concluderen dat er uit diverse andere theorieën, zoals die van Downs (1972), McCombs en Shaw (1972), Funkhauser (1973) en Rogers et.al. (1991), een aantal algemene conclusies kunnen worden getrokken:

- De aandacht die verschillende media schenken aan een probleem is vergelijkbaar. Dit betekent dat de media niet veel verschillen als het aankomt op hoeveel aandacht ze schenken aan bepaalde items;
- *Real-world indicators* spelen een zeer beperkte rol bij het bepalen van de media-agenda. Dit zijn variabelen die meten hoe risicovol een sociaal probleem in werkelijkheid is;
- Het agendavormingsproces is een constructie waarin individuen de aanwijzingen uit hun omgeving en uit de media zo interpreteren dat er een waarde aan het probleem wordt toegekend;
- Wetenschappelijk onderzoek speelt nauwelijks een rol in het agendavormingsproces;
- De positie van een probleem in de media bepaalt de aandacht voor dit probleem op de publieke agenda (Dearing & Rogers, 1996, p. 90-92).

In de volgende paragraaf komen meer specifieke theorieën over agendavorming aan bod, die uitmonden in de hypothesen voor de analyse.

2.4 Mondelinge instrumenten op de agenda

Na een blik op de literatuur over agendavorming in het algemeen, volgt in deze paragraaf een beschouwing van onderzoeken naar de agenda van het parlement en de invloeden hierop. Tweede Kamerleden hebben verschillende instrumenten tot hun beschikking waarmee ze een onderwerp op de agenda kunnen zetten: mondelinge- en schriftelijke vragen, wetsvoorstellen, amendementen, moties, initiatiefvoorstellen, interpellaties, spoeddebatten, enquêtes en het budgetrecht (Breeman, Van Noort & Rutgers, 2008, p. 42-43).

In dit onderzoek staan drie mondelinge instrumenten centraal: de mondelinge vragen, interpellaties en spoeddebatten. Er is gekozen voor deze instrumenten omdat deze een vluchtig karakter hebben. Ze worden doorgaans met meer spoed ingezet dan de andere instrumenten, wat ze onderscheidend maakt. In eerdere onderzoeken naar de inzet van parlementaire instrumenten zijn verschillende variabelen naar voren gekomen die de inzet van deze (mondelijke) instrumenten zouden kunnen verklaren. Walgrave heeft sinds 2006, in samenwerking met andere auteurs, verschillende theorieën over deze kwestie getest in Denemarken en België. Deze vormen de basis van deze paragraaf en de hypothesen die in dit onderzoek getoetst worden. Uit de theorieën blijkt dat verkiezingsprogramma's, partijgrootte, de media en de positie binnen coalitie of oppositie kunnen verklaren waarom bepaalde vragen worden gesteld of debatten worden gevoerd. Deze verklaringen worden hieronder nader toegelicht en omgezet naar de hypothesen die centraal zullen staan in de analyse.

Partijenmerken

Het is voor de strategie van een partij van groot belang of zij deel uitmaakt van de coalitie of oppositie. Partijen in de coalitie spelen een andere, meer defensieve, rol dan partijen in de oppositie, die vaak een aanvallende tactiek hebben. Voor een oppositiepartij is het daarom gemakkelijker om de stap te zetten en kritische vragen te stellen. Een lid van de coalitie moet oppassen dat hij niet de goede relatie met coalitiepartners op het spel zet (Vliegheart, Walgrave & Zicha, 2013, p.402). De verwachting is dan ook dat oppositiepartijen meer gebruik maken van mondelinge instrumenten dan coalitiepartijen. Dit leidt tot de eerste hypothese.

Hypothese ① = Oppositiepartijen gebruiken meer mondelinge instrumenten dan coalitiepartijen.

Een andere aanwijzing voor de vragen die partijen stellen en spoeddebatten die zij aanvragen kan liggen in de grootte van de fractie. Grote partijen worden vaak geassocieerd met macht en verdwijnen niet zo snel uit de schijnwerpers. Een kleine partij moet doorgaans veel meer moeite doen om de aandacht van de media en het publiek te trekken. Het stellen van kritische vragen kan dan het uitgelezen moment zijn om (op televisie) een statement te maken. Grote partijen hebben wellicht het idee dat zij hier minder afhankelijk van zijn. De tweede hypothese luidt daarom als volgt.

Hypothese ② = Kleine partijen gebruiken meer mondelinge instrumenten dan grote partijen.

Verkiezingsprogramma's

In eerste instantie lijkt een verkiezingsprogramma niet van groot belang. Er zijn maar weinig mensen die ze lezen en ook politici zelf hoor je er buiten verkiezingstijd niet veel naar verwijzen. Toch is het interessant om te kijken of het programma ook na verkiezingen iets kan aangeven over de prioriteiten van de partij. Klingemann, Hofferbert en Budge (1994) hebben hier onderzoek naar gedaan en bekeken de relatie tussen beleidsprioriteiten en politieke partijen.

Binnen tien verschillende landen is, over een periode van veertig jaar, onderzocht in hoeverre de partijprogramma's de acties van de politiek kunnen voorspellen. Hieruit is gebleken dat de programma's juist wél van belang zijn. Eén van de modellen die de auteurs hieruit afleiden is het agendamodel, gebaseerd op de volgende hypothese: "policy priorities will reflect the programmatic emphasis of one or more of the major parties that competed in the previous election" (1994, p.44). Dit betekent concreet dat partijen beleidsprioriteiten afstemmen op hun verkiezingsprogramma en andersom. Partijen handelen op dit punt natuurlijk niet op dezelfde manier. Ze profileren zich ieder met andere issues, of zelfs maar met één. Door aandacht te besteden aan onderwerpen waar de partij veel waarde aan hecht, kan een probleem min of meer worden geclaimd. Voorbeelden zijn immigratie voor de PVV of duurzaamheid voor GroenLinks. Deze punten zijn vaak ook het meest prominent aanwezig in de verkiezingsprogramma's. De verwachting is dan ook dat de issues waar veel aandacht voor is in het programma, ook veel aandacht krijgen van de Kamerleden in hun dagelijkse werk. In dit geval gaat dat op voor het stellen van vragen of aanvragen van spoeddebatten. Deze zijn weliswaar vaak gebaseerd op mediaberichten, maar de verwachting is dat partijen die bepaalde issues hebben geclaimd, ook sneller reageren op berichten hierover (Vliegthart & Walgrave, 2010, p.325).

In de analyse zal concreet weergegeven worden waar partijen het meeste aandacht aan besteden in hun verkiezingsprogramma's. De meest aanwezige thema's vormen een goed beeld van waar de partij haar prioriteiten lijkt te leggen. Dit is tegelijkertijd een voorspelling richting de mondelinge instrumenten. Er wordt namelijk verwacht dat er een overeenkomst is tussen de inhoud van een programma en de thema's van mondelinge vragen, interpellaties en spoeddebatten.

De derde hypothese luidt daarom als volgt.

Hypothese ③ = De hoeveelheid aandacht die partijen schenken aan thema's door mondelinge instrumenten in te zetten, komt overeen met de hoeveelheid aandacht die deze thema's krijgen in de verkiezingsprogramma's van de desbetreffende partijen.

Een hierop aansluitende vraag is of er verschil zit tussen oppositiepartijen en coalitiepartijen wat betreft de relatie tussen de thema's in het verkiezingsprogramma en de gestelde vragen of aangevraagde spoeddebatten. Een factor die mee kan spelen is natuurlijk de coalitie. Een coalitiepartij kan – in tegenstelling tot een oppositiepartij – niet alleen handelen volgens het eigen verkiezingsprogramma. Er is ook een coalitieakkoord waar rekening mee gehouden moet worden. Daarnaast heeft de partij ministers die niet zo snel aangevallen zullen worden door middel van kritische vragen of een spoeddebat. Een oppositiepartij heeft geen last van conflicterende belangen, onduidelijkheid of compromissen. Het verkiezingsprogramma is het enige bindende document, waar de partij beloofd heeft voor te gaan strijden (Vliegthart & Walgrave, 2011, p.1037). De verwachting is dan ook dat oppositiepartijen zich meer kunnen laten leiden door het programma dan coalitiepartijen. De vierde hypothese luidt daarom als volgt.

Hypothese ④ = Bij oppositiepartijen is de relatie tussen het verkiezingsprogramma en de mondelinge instrumenten die de partij inzet sterker dan bij coalitiepartijen.

Of de grootte van de partij ook bepalend is voor de overeenstemming tussen het partijprofiel en de mondelinge instrumenten, wordt getoetst door middel van de vijfde hypothese.

Hypothese ⑤ = Bij kleine partijen is de relatie tussen het verkiezingsprogramma en de mondelinge instrumenten die de partij inzet sterker dan bij grote partijen.

De media

Een andere verklarende factor kan liggen bij de media. Politici proberen indruk te maken. Dat is de belangrijkste reden waarom de media zo'n grote invloed uit kunnen oefenen op de politiek. Kamerleden moeten zich laten zien aan het land, aan hun achterban en aan elkaar (Wolfsfeld, 2011, p.7). Ze zijn hiervoor grotendeels afhankelijk van de pers, omdat een groot bereik anders bijna onhaalbaar is. Andersom moet de pers weer gevoed worden door politici. Deze wisselwerking wordt dan ook wel eens omschreven als een dans. Wolfsfeld (2011) spreekt van een 'Politics-Media-Politics' cyclus. Verandering van denkbeelden in de politiek leiden tot andere berichtgeving in de media en deze berichtgeving leidt weer tot veranderingen in de politiek (2011, p.30). De auteur vult dit idee aan met de uitspraak: "The news media may not tell us what to think, but they do tell us what to think about" (Wolfsfeld, 2011, p.104). In Nederland gaat dit zeker op, omdat er een grote mate van persvrijheid bestaat en de massamedia goed ontwikkeld zijn. Hallin en Mancini (2004) onderkennen dit in een onderzoek naar mediasystemen. Volgens de auteurs wordt Nederland onder meer gekenmerkt door:

- Hoge circulatie van kranten;
- Vroege ontwikkeling van massamedia;
- Extern pluralisme, met name in de nationale pers;
- Historisch gezien veel aandacht voor partijpolitiek;
- Sterke publieke omroep, perssubsidies en veel persvrijheid (2004, p.67).

Er is een groot aantal onderzoeken geweest naar de invloed van de media op het parlement. Een groot deel van de auteurs erkent een zekere mate van onderlinge beïnvloeding. Dit heeft vooral te maken met het feit dat nieuws over een onderwerp het niet behandelen van dat onderwerp bijna onmogelijk maakt. Zaken worden urgenter gemaakt, waardoor er altijd wel een Kamerlid is die het oppakt (Walgrave & Van Aelst, 2006, p.91). Politici hebben zelf ook een aantal verschillende redenen om te reageren op mediaberichten. Ten eerste worden ze net zo beïnvloed als andere mensen. 'Als iets op TV is, dan zal het wel belangrijk zijn', is een gangbare gedachte die politici net zo goed kunnen hebben. Ten tweede worden media ook gebruikt om met andere politici te communiceren. Het is een speelveld waarin ideeën worden gelanceerd, getest en bevochten. Een derde motief is dat media-aandacht geassocieerd wordt met publieke opinie. Dit maakt het overzetten van bepaalde kwesties naar de politieke agenda heel logisch (Walgrave & Van Aelst, 2006, p.100). De laatste drie hypothesen staan dan ook in het teken van de precieze invloed die de media hebben op politieke partijen.

Een veel onderzochte vraag is of de geschreven pers meer invloed heeft op de politiek dan televisie. Walgrave, Soroka en Nuytemans (2008) gaan hier vanuit, omdat er in een krant genuanceerder en completer over onderwerpen kan worden gesproken. Dit heeft meer effect op beleidsmakers (2008, p.818). Daarnaast stellen de auteurs dat kranten meer gerespecteerd worden en als betrouwbaar worden gezien. Een andere verwachting is dat politici meer blootgesteld worden aan kranten, omdat papieren materiaal beter en flexibeler te verwerken is (2008, p.819). Dit leidt er toe dat er wordt gedacht dat politici zich eerder door de geschreven pers laten beïnvloeden bij het stellen van vragen, dan door bijvoorbeeld een televisie-uitzending. De zesde hypothese luidt dan ook als volgt.

Hypothese ⑥ = De geschreven pers heeft meer invloed op mondelinge vragen dan televisie.

Net als bij de verkiezingsprogramma's, wordt de invloed van de media op mondelinge instrumenten ook gekoppeld aan de positie binnen coalitie of oppositie.

Vliegenthart en Walgrave (2010) stellen dat er logische verklaringen zijn voor de verwachting dat oppositiepartijen meer beïnvloed worden door de media dan coalitiepartijen. Het parlement dient het kabinet te controleren en mondelinge instrumenten kunnen daarvoor ingezet worden. Oppositiepartijen kunnen op deze manier het kabinet dwingen om een reactie te geven op een kwestie. Politici van coalitiepartijen moeten juist oppassen dat ze het kabinet niet minder stabiel maken door een debat aan te gaan (2010, p.324). Daarnaast hebben de twee kampen een andere logica. Oppositiepartijen willen aanvallen en persoonlijke doelen bereiken, terwijl coalitiepartijen juist het kabinetsbeleid willen promoten en een gezamenlijk doel moeten uitdragen (Vliegenthart & Walgrave, 2011, p. 1037). Bovendien hebben coalitiepartijen niet de luxe dat ze zomaar kunnen reageren op mediaberichten. Ze moeten eerst weten wat het kabinet vindt. Er wordt bovendien van ze verwacht dat ze meteen met een oplossing komen. Ook kunnen ze niet meer terug als ze eenmaal een thema aangekaart hebben. Het kabinet moet er dan iets mee (Vliegenthart & Walgrave, 2011, p.1038). De media leveren naar verwachting daarom vooral munitie voor oppositiepartijen (Vliegenthart & Walgrave, 2010, p.324). De zevende hypothese luidt daarom als volgt.

Hypothese 7 = De media-invloed op oppositiepartijen is groter dan op coalitiepartijen.

Ook de grootte van de partij zou hier weer een rol kunnen spelen. Vliegenthart en Walgrave (2010) zijn tot de conclusie gekomen dat kleine partijen meer beïnvloed worden door de media dan grote partijen. De belangrijkste reden hiervoor is de mogelijkheid tot specialisatie, die grote partijen hebben. Het hebben van veel zetels heeft als groot voordeel dat politici zich kunnen specialiseren in bepaalde onderwerpen. De kans is dan ook groot dat ze direct beïnvloed worden vanuit hun netwerk. Bovendien beschikken grote partijen ook over een wetenschappelijk bureau die hen kan voeden met informatie. Politici van kleine partijen hebben veel meer onderwerpen waar ze mee bezig zijn, waardoor een nieuwsbericht een snellere en meer voor de hand liggende bron van informatie is (2010, p.325). De laatste hypothese is daarom als volgt geformuleerd.

Hypothese 8 = De media-invloed op kleine partijen is groter dan op grote partijen.

Het testen van deze acht hypothesen zal centraal staan in de analyse. In het volgende hoofdstuk wordt allereerst uitgelegd welke methoden en technieken gebruikt zijn om dit onderzoek uit te voeren.

3. Methoden en Technieken

3.1 Inleiding

In het vorige hoofdstuk is uitgebreid stilgestaan bij de theoretische aspecten van dit onderzoek. In navolging daarvan zullen in dit hoofdstuk de methoden en technieken aan bod komen. Het onderzoek dat wordt uitgevoerd is kwantitatief van aard, wat betekent dat de analyse (grotendeels) wordt uitgevoerd op basis van numerieke data. In tegenstelling tot kwalitatief onderzoek, wordt er bij kwantitatief onderzoek gebruik gemaakt van een grotere hoeveelheid eenheden die wordt gemeten. Het type onderzoek is toetsend. Dit houdt in dat de onderzoeker nagaat of hypothesen, die afgeleid zijn uit de theorie, kloppen. Omdat het een veronderstelling is, zal het uiteindelijke resultaat van het onderzoek uitmonden in het (deels) verifiëren of falsifiëren van de hypothesen. De studie is daarom deductief van aard. In de tweede paragraaf van dit hoofdstuk wordt een overzicht gegeven van de bronnen die gebruikt worden om de analyse te kunnen uitvoeren. Daaropvolgend worden in de derde paragraaf de variabelen geoperationaliseerd. In paragraaf vier wordt uitgelegd hoe de data geanalyseerd wordt. Dit hoofdstuk sluit af met de verwachte generaliseerbaarheid, betrouwbaarheid en validiteit van de uitkomsten.

3.2 Bronnen

Om de vraagstelling van dit onderzoek te kunnen beantwoorden wordt er gebruik gemaakt van verschillende bronnen:

Documentatie mondelinge vragen, interpellaties en spoeddebatten

Documentatie van de mondelinge instrumenten vormt de belangrijkste bron voor dit onderzoek. Het gaat hierbij om documenten die verkregen zijn via de Dienst Informatievoorziening van de Tweede Kamer. Deze bevatten alle mondelinge vragen, interpellaties en spoeddebatten uit de periode 17 juni 2010 tot en met 19 september 2012. Op 17 juni 2010 werden de nieuwe Kamerleden geïnstalleerd na de verkiezingen, 19 september 2012 was hun laatste dag. Uit de documenten is alle informatie gehaald voor de gecreëerde dataset. Het gaat hierbij om de partij, het beleidsveld waar de vraag of het debat over gaat, de datum, de vragensteller en een eventuele bron die een Kamerlid kan opgeven. Dit kan bijvoorbeeld een televisie-uitzending of krantenartikel zijn.

Verkiezingsprogramma's

Op 9 juni 2010 zijn er verkiezingen gehouden voor de Tweede Kamer. Er wordt in dit onderzoek vanuit gegaan dat partijen die minimaal één zetel hebben behaald, hun verkiezingsprogramma in de praktijk gaan brengen vanaf de eerste dag in de nieuwe Tweede Kamer tot en met de laatste dag. In de dataset wordt daarom gebruik gemaakt van de programma's uit 2010 voor de periode 17 juni 2010 tot en met 19 september 2012. Het gaat om de verkiezingsprogramma's van VVD, PvdA, PVV, CDA, SP, D66, GroenLinks, ChristenUnie, SGP en de Partij voor de Dieren.

3.3 Operationalisatie van de variabelen

Mondelinge vragen, interpellaties en spoeddebatten in de Tweede Kamer vormen de afhankelijke variabele in dit onderzoek. De kenmerken van deze instrumenten zijn omgezet naar een dataset met verschillende variabelen, zoals partij, onderwerp en instrument. De variabelen uit deze dataset worden hier geoperationaliseerd (zie bijlage I voor het codeerprotocol).

ID-nummer

De mondelinge instrumenten zijn per stuk gecodeerd en hebben een nummer van 1 tot en met 461 gekregen.

Instrument

De instrumenten krijgen een code voor het type instrument. Een mondelinge vraag krijgt de waarde 1, een interpellatie waarde 2 en een spoeddebat waarde 3.

Dag

De dag waarop de vraag is gesteld of het spoeddebat is gevoerd.

Maand

De maand waarin de vraag is gesteld of het spoeddebat is gevoerd.

Jaar

Het jaar waarin de vraag is gesteld of het spoeddebat is gevoerd.

Partij

De partijen uit de Tweede Kamer krijgen een waarde van 1 tot en met 10 voor het totale aantal partijen. Het gaat steeds om de partij die de vragen heeft gesteld of als eerste het spoeddebat heeft aangevraagd.

Onderwerp

De onderwerpcodes waar de vraag of het debat onder valt. Dit wordt bepaald door te kijken aan welke minister een mondelinge vraag of interpellatie gericht is of met welke minister als eerste het spoeddebat wordt gevoerd. Soms komt het voor dat een minister afwezig is en wordt vervangen door een van de andere bewindslieden. In die gevallen wordt de code gebruikt die behoort bij de minister aan wie de vraag oorspronkelijk gesteld is. De waardes variëren van 1 t/m 11 voor alle ministeries.

Er is gekozen voor de namen van ministeries als onderwerpcodes. Het gebruik van maar 11 codes kan als problematisch worden beschouwd. Er valt namelijk een groot aantal verschillende onderwerpen onder hetzelfde ministerie. Zo kan er niet in termen van immigratie of terrorisme gesproken worden, maar alleen over Veiligheid en Justitie. Toch kunnen deze 11 beleidsvelden wel iets zeggen over de identiteit van de partij, omdat de kans dat alle 11 beleidsvelden dezelfde hoeveelheid aandacht krijgen klein is.

Zetels

De grootte van een partij is bepaald door het aantal zetels dat ze had in de Tweede Kamer. Dit varieert van 2 tot 31 zetels. In de analyse wordt een onderscheid gemaakt tussen grote en kleine partijen. De vijf grootste partijen worden aangemerkt als groot en de vijf kleinste als klein. Hier is voor gekozen vanwege de gelijke verhouding en omdat de partijen in het verleden doorgaans in dezelfde categorie (groot of klein) vielen.

Coalitie en oppositie

Een coalitiepartij krijgt de code 1 en een oppositiepartij krijgt de code 2.

Media-invloed

De directe media-invloed wordt bepaald door een dummyvariabele die aangeeft of een mondelinge vraag, interpellatie of spoeddebat niet gebaseerd is op een bericht uit de media (waarde 0), of juist wel gebaseerd is op een bericht uit de media (waarde 1).

Krant vs. televisie

Om de vorige variabele verder uit te werken wordt er een onderscheid gemaakt tussen een bericht uit de gespreven pers of van televisie. Is er sprake van geen bron of een ander soort bron (bijvoorbeeld een onderzoek of website), dan krijgt een vraag of debat waarde 0. Een vraag naar aanleiding van een krantenartikel of een artikel op de website van een krant krijgt waarde 1. Een vraag naar aanleiding van een televisie-uitzending of de website van een televisiezender krijgt waarde 2.

De verkiezingsprogramma's uit 2010 zijn gecodeerd per zin uit het programma van één partij. Er is voor iedere zin bepaald bij welk beleidsveld de zin hoort. De totale aantallen zijn omgezet naar percentages per beleidsveld. Zie bijlage II voor het complete codeerprotocol dat gehanteerd is bij het coderen van de verkiezingsprogramma's.

3.4 Data-analyse

De variabelen zullen met behulp van het programma SPSS worden geanalyseerd. De eerste twee hypothesen, die betrekking hebben op de relatie tussen het aantal vragen en de partijenmerken, worden getoetst aan de hand van beschrijvende statistiek. Door middel van frequentietabellen kan er worden afgelezen welke partijen de meeste vragen stellen en of er in die zin verschil zitten tussen grote en kleine partijen en tussen coalitie- en oppositiepartijen. Voor de toetsing van hypothesen 3, 4 en 5 worden er verschillende methoden in SPSS gebruikt. Allereerst is er sprake van beschrijvende statistiek in de vorm van staafdiagrammen en frequentietabellen. Die laten zien hoeveel aandacht de verschillende partijen in hun programma hebben geschonken aan de elf onderwerpen. Vervolgens wordt er per partij een enkelvoudige regressieanalyse uitgevoerd aan de hand van percentages die de verdeling van aandacht over de onderwerpen in het verkiezingsprogramma uitdrukken. Deze worden gecombineerd met de percentages die horen bij de mondelinge instrumenten. Er wordt met percentages gewerkt, omdat anders de verhoudingen tussen het aantal zinnen en het aantal instrumenten niet meer klopt. Er is steeds sprake van een paar duizend zinnen in een verkiezingsprogramma en enkele tientallen instrumenten. Per onderwerp wordt er daarom voor zowel het programma als de instrumenten een percentage van de totale aandacht toegekend. Deze percentages komen samen in de regressieanalyse. De formule voor de regressieanalyse luidt als volgt.

$$Y = \alpha + \beta x + U$$

'Y' is de afhankelijke variabele; in dit geval zijn dat de mondelinge instrumenten. Er wordt uitgegaan van een verband tussen de mondelinge instrumenten die een partij inzet en het verkiezingsprogramma ('x'). De regressieanalyses laten per partij zien in hoeverre de instrumenten verklaard kunnen worden door het verkiezingsprogramma. Voor de 6^e hypothese wordt gebruikt gemaakt van een frequentietabel, die de invloed van de pers op het aantal instrumenten direct laat zien. Hypothesen 7 en 8 worden getoetst aan de hand van een kruistabel, een Chi-kwadraattoets en Cramer's V. De kruistabel geeft de relatie tussen media-invloed partijenmerken allereerst weer in aantallen.

Vervolgens geeft de Chi-kwadraattoets duidelijkheid over de vraag of er wel of geen statistisch significant verband bestaat tussen de twee variabelen (media-invloed vs. coalitie/oppositie en media-invloed vs. grote partijen/kleine partijen). De algemene formule voor de Chi-kwadraattoets ziet er als volgt uit.

$$X^2 = \sum \frac{(o - e)^2}{e}$$

De 'o' staat voor de verwachte frequenties en de 'e' voor de waargenomen frequenties. Wanneer deze aan elkaar gelijk zijn, dan zal de waarde 'x²' (Chi-kwadraat) 0 zijn. Dat zou betekenen dat de variabelen statistisch gezien onafhankelijk zijn van elkaar. Hierna volgt in de analyse nog de Cramer's V toets. Dit is een op Chi-kwadraat gebaseerde associatiemaat.

De uitkomsten van de toets laten zien hoe sterk de samenhang is die de Chi-kwadraat toets aangeeft. De waarde kan liggen tussen 0 (geen verband) en 1 (perfect verband). De formule voor Cramer's V luidt als volgt.

$$V = \sqrt{\frac{x^2}{n(k-1)}}$$

'x²' is de berekende Chi-kwadraatwaarde, 'n' het aantal waarnemingen en 'k' is de kleinste waarde van het aantal kolommen of rijen van de tabel. Samen bepalen deze factoren de uitkomst van V.

Bij de statistische analyses speelt de significantie (α) een rol. In de SPSS output wordt weergegeven wat de significantie van het desbetreffende model is. Er is in dit onderzoek gekozen voor een significantieniveau van 0,05 (5%), omdat dit het meest gehanteerde niveau is door onderzoekers. Een significantieniveau van 0,05 wil zeggen dat de onderzoeker 5% kans heeft op een onterechte verwerping van de nulhypothese. Dit betekent dat de conclusie over de nulhypothese een betrouwbaarheid van 95% heeft.

3.5 Betrouwbaarheid, validiteit en generaliseerbaarheid

De betrouwbaarheid van het onderzoek kan worden ingeschat door te kijken naar de mate van afhankelijkheid van toeval. In deze studie is van toeval geen sprake, omdat er gewerkt wordt met cijfers die gebaseerd zijn op vaststaande feiten. Er hebben geen interviews of observaties plaatsgevonden, waardoor invloed vanuit de omgeving geen rol speelt. Daarnaast kan de onderzoeker de feiten niet anders interpreteren dan ze zijn. Bij herhaalde meting wordt bovendien altijd dezelfde uitkomst verwacht. Voor de juistheid van de coderingen moet wel gewaakt worden. Daarom zijn de verkiezingsprogramma deels dubbel gecodeerd. Een tweede codeur heeft, zonder kennis van de hypothesen, vijf verkiezingsprogramma's gecodeerd. Door middel van een Cohen's Kappa toets in SPSS is getest in hoeverre de coderingen van de onderzoeker en de tweede codeur overeenkomen. Uit deze test is een mate van overeenstemming van 0.798 gekomen. Een score tussen 0.61 en 0.80 wordt gekenmerkt door een substantiële overeenkomst. Omdat deze score goed uitvalt, is ervoor gekozen om de rest van de verkiezingsprogramma's niet dubbel te coderen.

Bij het creëren van het databestand met mondelinge instrumenten is niet voor deze procedure gekozen, omdat er geen sprake is van interpretatie van gegevens. Feiten worden letterlijk overgenomen uit Kamerstukken. Het onderzoek is naast betrouwbaar ook grotendeels valide. Dit wordt met name gewaarborgd door het feit dat er geen abstracte of complexe begrippen worden gemeten (Baarda & De Goede, 2001, p.197). Bij variabelen als coalitie/oppositie, krant/televisie of het aantal zetels is het niet noodzakelijk om de begrippen te verduidelijken of op te delen in verschillende variabelen. De begrippen dekken de lading volledig, waardoor “je meet wat je wil meten” (Baarda & De Goede, 2001, p.197). Bij elk wetenschappelijk onderzoek komt ook de vraag naar voren of de uitkomsten van het onderzoek ook van toepassing kunnen zijn buiten de gekozen context. De verwachting bestaat dat dit het geval is voor landen met een vergelijkbaar politiek systeem, zoals België of Denemarken. In deze landen is al vergelijkbaar en uitgebreider onderzoek gedaan naar schriftelijke en mondelinge vragen met grofweg dezelfde hypothesen (Vliegthart & Walgrave 2010, 2011; Vliegthart, Walgrave & Zicha 2013; Walgrave & Van Aelst 2006; Walgrave, Soroka & Nuytemans 2008). Wanneer deze in dit geval ook worden aangenomen, dan bevestigt dit het reeds bestaande idee dat de beweringen generaliseerbaar zijn. Dit zal niet gaan voor een land als de Verenigde Staten, omdat daar geen sprake is van een systeem met een groot aantal politieke partijen en een coalitieakkoord. De verwachting is ook dat, wanneer de hypothesen worden geverifieerd, onderzoek naar een langere periode in Nederland ongeveer tot dezelfde resultaten zal leiden. Of dit ook geldt voor andere instrumenten van de Tweede Kamer is nog maar de vraag, omdat de invloed van de media daar op het eerste gezicht al een stuk minder duidelijk is.

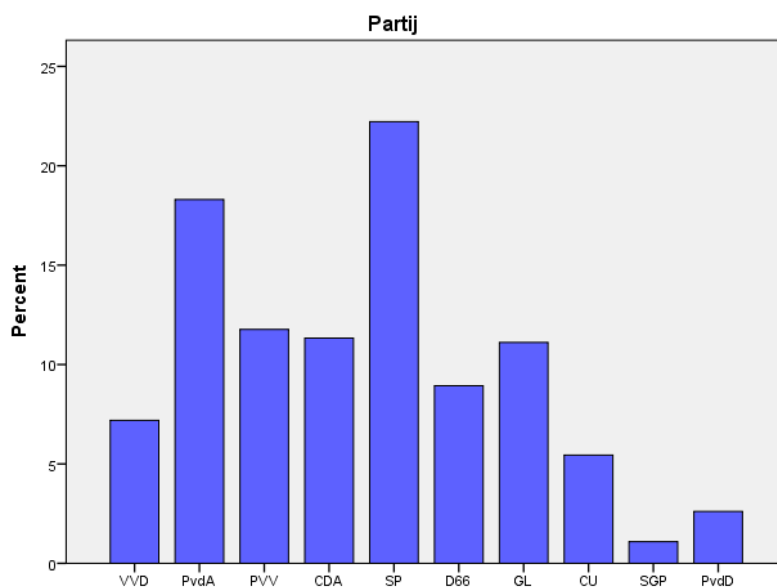
4. Resultaten

4.1 Inleiding

Deze paragraaf richt zich op het analyseren van de verzamelde kwantitatieve data. Op basis van deze resultaten kunnen er vervolgens uitspraken worden gedaan over de hypothesen die in hoofdstuk 2 zijn opgesteld. Dit hoofdstuk is opgedeeld in drie delen. In paragraaf twee wordt stilgestaan bij het aantal instrumenten dat is ingezet in de onderzochte periode. Door te kijken naar de relatie tussen instrumenten en de verschillende partijenmerken, kan worden bepaald in hoeverre de eerste twee hypothesen juist zijn. In paragraaf 3 van dit hoofdstuk staan de verkiezingsprogramma's centraal. Er zal per partij worden gekeken welke onderwerpen prominent voorkomen in het verkiezingsprogramma en in hoeverre er een relatie bestaat tussen het programma en de mondelinge instrumenten. De uitkomsten hiervan zullen uiteindelijk een antwoord geven op de vraag of er een positieve relatie tussen de instrumenten en programma's bestaat (hypothese 3). Dit wordt verder uitgewerkt door te kijken naar verschillen tussen coalitie- en oppositiepartijen en tussen kleine en grote partijen (hypothese 4 en 5). In de vierde paragraaf zal de invloed van media op de mondelinge vragen, interpellaties en debatten centraal staan. De mate van invloed wordt bepaald op basis van de verschillende partijenmerken en er wordt stilgestaan bij de vraag of er een verschil bestaat tussen de geschreven pers en televisie. Hiermee worden hypothesen 6, 7 en 8 ten slotte ook getest.

4.2 Invloed van partijenmerken

In de onderzochte periode 17 juni 2010 tot en met 19 september 2012 zijn er door de Tweede Kamerleden 459 mondelinge instrumenten ingezet. Het gaat hierbij om 376 mondelinge vragen, 4 interpellaties en 79 spoeddebatten. Figuur 2 geeft een overzicht van de verdeling van deze instrumenten over de tien politieke partijen. Hier wordt duidelijk dat de SP verantwoordelijk is voor bijna een kwart van de vragen, interpellaties en debatten en daarmee de meest 'aanwezige' partij is. De SGP heeft met 1,1 procent het kleinste aandeel van alle partijen.

Figuur 2 – Verdeling mondelinge instrumenten per partij

Dat de SP en de PvdA het meest aanwezig zijn, uit zich ook in onderstaand overzicht van de tien Kamerleden die de meeste mondelinge instrumenten inzetten (tabel 1). Maar liefst negen van de tien meest actieve Kamerleden zijn lid van de SP of PvdA fractie.

Aantal instrumenten per Kamerlid

		Frequency	Percent
Valid	Leijten (SP)	14	3,1
	Gesthuizen (SP)	14	3,1
	Monasch (PvdA)	12	2,6
	Van Dijk (SP)	11	2,4
	Kuiken (PvdA)	11	2,4
	Arib (PvdA)	10	2,2
	Jansen (SP)	10	2,2
	Ulenbelt (SP)	10	2,2
	Van Gerven (SP)	10	2,2
	Dibi (GL)	9	2,0

Tabel 1 - Tien kamerleden die de meeste mondelinge instrumenten inzetten

In totaal hebben de drie coalitiepartijen VVD, CDA en PVV samen 139 instrumenten gebruikt en de zeven oppositiepartijen 320 instrumenten (zie tabel 2).

Aantal instrumenten binnen coalitie en oppositie

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Coalitie	139	30,3	30,3	30,3
	Oppositie	320	69,7	69,7	100,0
	Total	459	100,0	100,0	

Tabel 2 - Inzet mondelinge instrumenten door coalitie- en oppositiepartijen

Deze gegevens hebben betrekking op de eerste hypothese, die luidt als volgt.

Hypothese 1 = Oppositiepartijen gebruiken meer mondelinge instrumenten dan coalitiepartijen.

Wanneer er gekeken wordt naar de gegevens in tabel 2, dan is er in absolute aantallen sprake van een bevestiging van de eerste hypothese. Dit geeft echter een vertekend beeld, omdat er geen gelijke verhouding is tussen het aantal partijen in de coalitie en in de oppositie. Er zijn namelijk drie coalitiepartijen (VVD, CDA en PVV) en zeven oppositiepartijen (PvdA, SP, D66, GroenLinks, ChristenUnie, SGP en de Partij voor de Dieren). Om te bepalen of er een duidelijk verschil bestaat tussen het aantal instrumenten dat de twee groepen gebruiken, wordt er gewerkt met verwachte gemiddeldes. In totaal zijn er 459 instrumenten ingezet door alle Kamerleden samen. Wanneer er wordt uitgegaan van een perfecte verdeling van deze instrumenten over deze 150 Kamerleden, dan kunnen we verwachten dat ieder Kamerlid 3,09 instrumenten inzet binnen de onderzochte periode. Dit aantal wordt per partij vermenigvuldigd met het aantal zetels dat de partij heeft. Dit geeft een overzicht van de verwachte aantallen per partij (zie tabel 3).

Partij	Aantal zetels	Verwacht aantal instrumenten o.b.v. aantal zetels	Werkelijk aantal instrumenten	Verhouding t.o.v. verwachting
VVD	31	95.79	33	- 62.79
PvdA	30	92.7	84	- 8.7
PVV	24	74.16	54	- 20.16
CDA	21	64.89	52	- 12.89
SP	15	46.35	102	+ 55.65
D66	10	30.9	41	+ 10.1
GroenLinks	10	30.9	51	+ 20.4
ChristenUnie	5	15.45	25	+ 9.55
SGP	2	6.18	5	- 1.18
Partij voor de Dieren	2	6.18	12	+ 5.82

Tabel 3 – Aantal verwachtte en daadwerkelijke instrumenten per partij

Tabel 3 laat zien dat het verwachte aantal instrumenten per partij in sommige gevallen sterk verschilt met het daadwerkelijke aantal instrumenten dat een partij heeft gebruikt. Dit is met name het geval bij de VVD, die slechts 33 instrumenten inzette, tegenover een verwachting van 93. De SP draait het beeld om, door ruim twee keer zoveel instrumenten te gebruiken als verwacht. Duidelijk wordt dat de drie coalitiepartijen (VVD, CDA en PVV) alle drie minder vragen stellen dan verwacht. Daar staat tegenover dat vijf van de zeven oppositiepartijen meer instrumenten gebruiken dan verwacht (alleen de PvdA en de SGP scoren iets lager). Naar aanleiding van deze informatie wordt de eerste hypothese bevestigd, omdat het aantal instrumenten dat oppositiepartijen inzetten inderdaad hoger ligt dan bij coalitiepartijen.

Naast de plaats binnen coalitie of oppositie kan partijgrootte ook een rol spelen bij de agendavorming. Om te onderzoeken in hoeverre er in Nederland sprake is van verschillen tussen grote en kleine partijen, is hypothese twee opgesteld. Het idee hierachter is dat kleine partijen meer moeite moeten doen om in de schijnwerpers te staan en dat de inzet van instrumenten een goede manier is om die aandacht te krijgen.

Hypothese ② = Kleine partijen gebruiken meer mondelinge instrumenten dan grote partijen.

In hoofdstuk 3 is reeds uitgelegd dat de vijf partijen met de meeste zetels aangemerkt worden als groot en de vijf met de minste zetels als klein. In tabel 4 kan worden afgelezen dat de vijf grootste politieke partijen samen verantwoordelijk zijn voor 70,8 procent van de gebruikte instrumenten.

Aantal instrumenten per partij

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	VVD	33	7,2	7,2	7,2
	PvdA	84	18,3	18,3	25,5
	PVV	54	11,8	11,8	37,3
	CDA	52	11,3	11,3	48,6
	SP	102	22,2	22,2	70,8
	D66	41	8,9	8,9	79,7
	GL	51	11,1	11,1	90,8
	CU	25	5,4	5,4	96,3
	SGP	5	1,1	1,1	97,4
	PvdD	12	2,6	2,6	100,0
	Total	459	100,0	100,0	

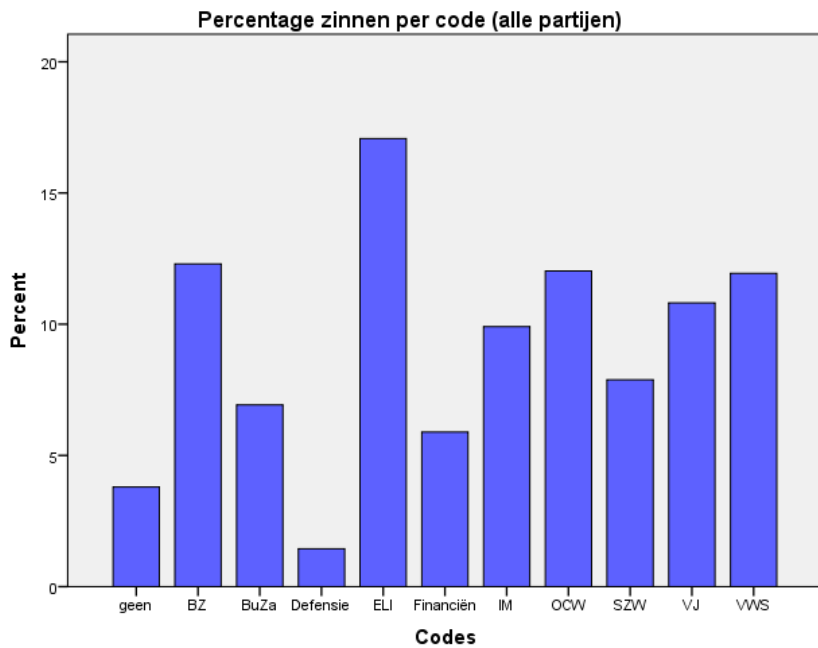
Tabel 4 - Aantal mondelinge instrumenten per politieke partij

De vijf kleinere partijen hebben daarmee een aanzienlijk kleiner aandeel. De tweede hypothese, wordt daarom verworpen.

4.3 Invloed van verkiezingsprogramma's

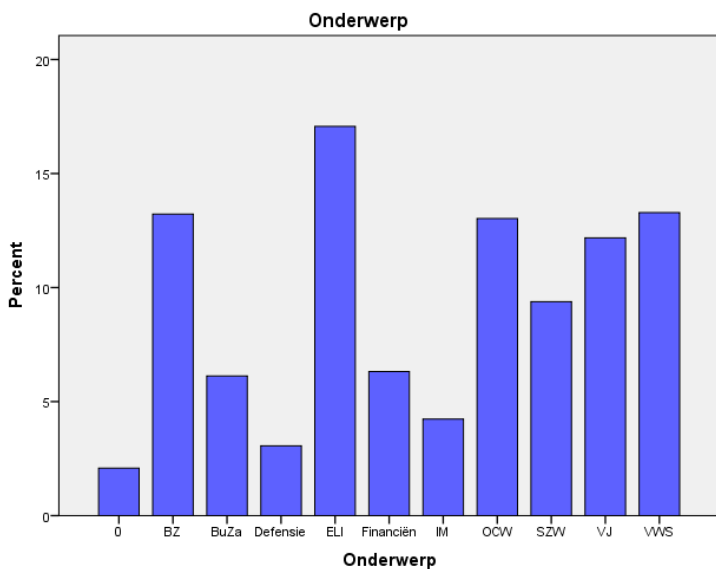
Om de verkiezingsprogramma's te kunnen analyseren, zijn deze per zin gecodeerd. In totaal heeft dit 17.175 codes (zinnen) opgeleverd, waarvan er 16.523 beleidsinhoud hebben. 652 zinnen waren namelijk te algemeen om onder een van de onderwerpen te kunnen scharen. Uit het totale aantal zinnen blijkt dat de meeste betrekking hebben op Economische Zaken, Landbouw en Innovatie. 17,1 procent van de verkiezingsprogramma's staat in het teken van onderwerpen die horen bij dat ministerie. De partijen lijken Defensie het minst belangrijk te vinden. Slechts 1,4 procent van de zinnen is aan dat onderwerp geweid. De volledige verdeling van de zinnen over de onderwerpen (door alle partijen samen) komt naar voren in figuur 3. De afkortingen die in deze en de volgende figuren gebruikt worden luiden als volgt.

- BZ = Binnenlandse Zaken
- BuZa = Buitenlandse Zaken
- ELI = Economische Zaken, Landbouw en Innovatie
- IM = Infrastructuur en Milieu
- OCW = Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
- SZW = Sociale Zaken en Werkgelegenheid
- VJ = Veiligheid en Justitie
- VWS = Volksgezondheid, Welzijn en Sport

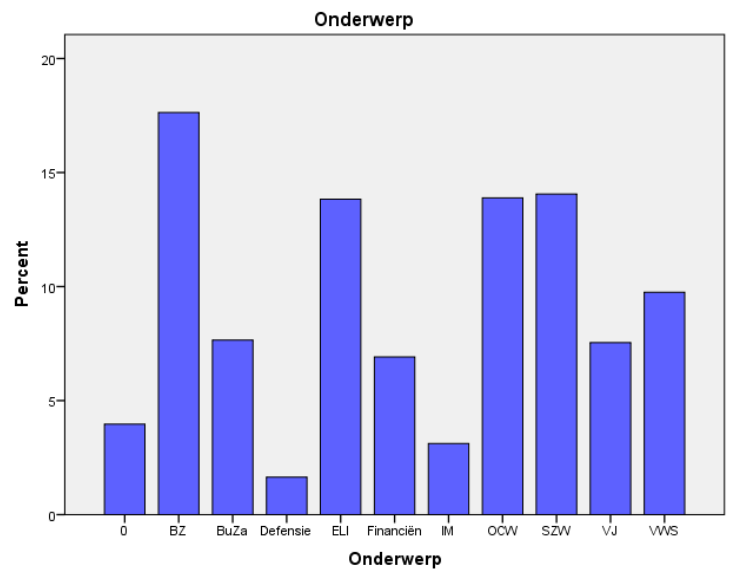

Figuur 3 – Percentages van het totaal aantal zinnen per onderwerp van alle partijen

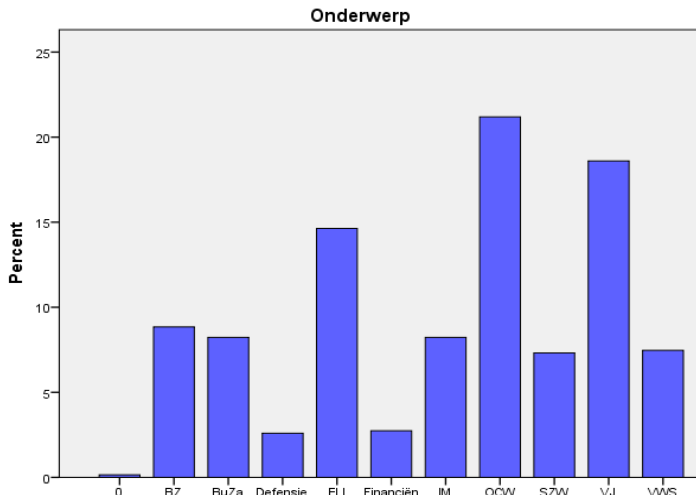
In het vervolg van deze paragraaf wordt voor alle partijen gekeken naar de relatie tussen het verkiezingsprogramma en de inzet van mondelinge instrumenten. In de figuren 4 t/m 13 hieronder is de verdeling van zinnen over de verschillende onderwerpen in percentages per partij af te lezen.

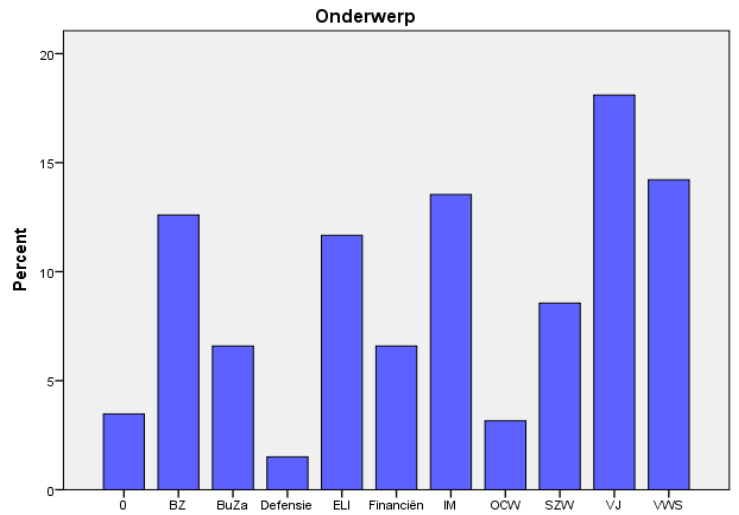
Figuur 4 – Percentage zinnen per onderwerp (VVD)

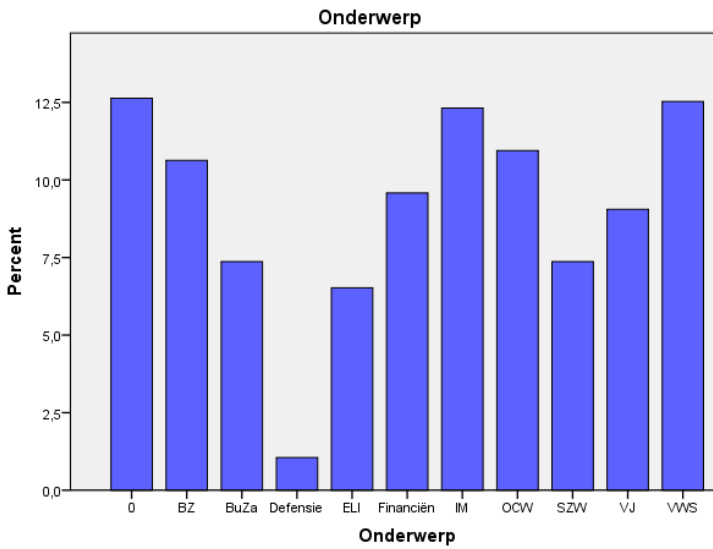
Figuur 5 – Percentage zinnen per onderwerp (PvdA)

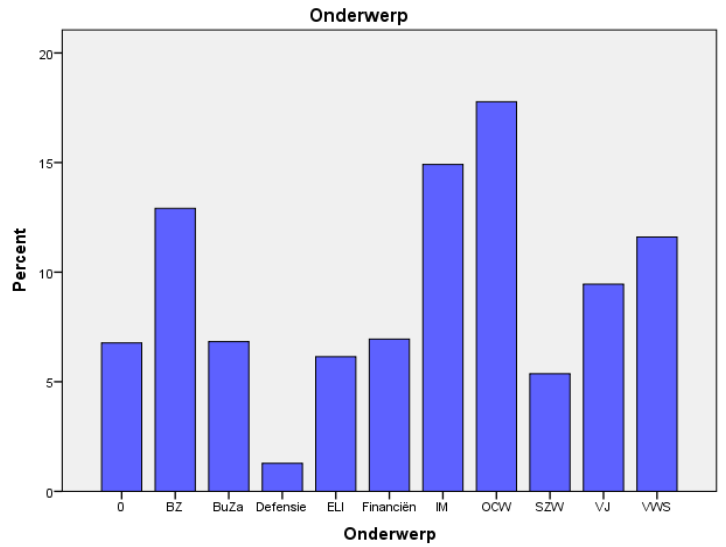
Figuur 6 – Percentage zinnen per onderwerp (PVV)

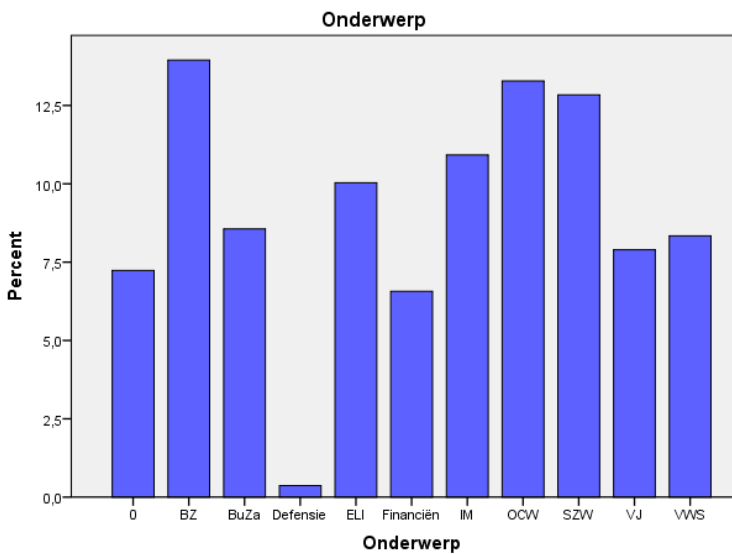
Figuur 7 – Percentage zinnen per onderwerp (CDA)

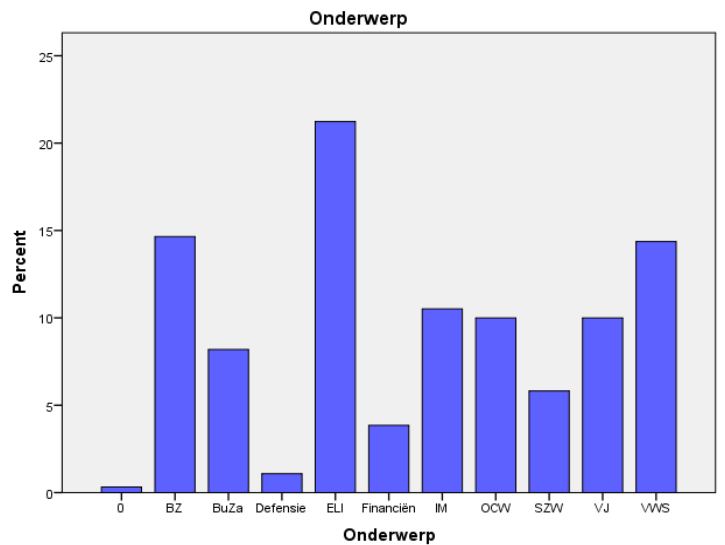
Figuur 8 – Percentage zinnen per onderwerp (SP)

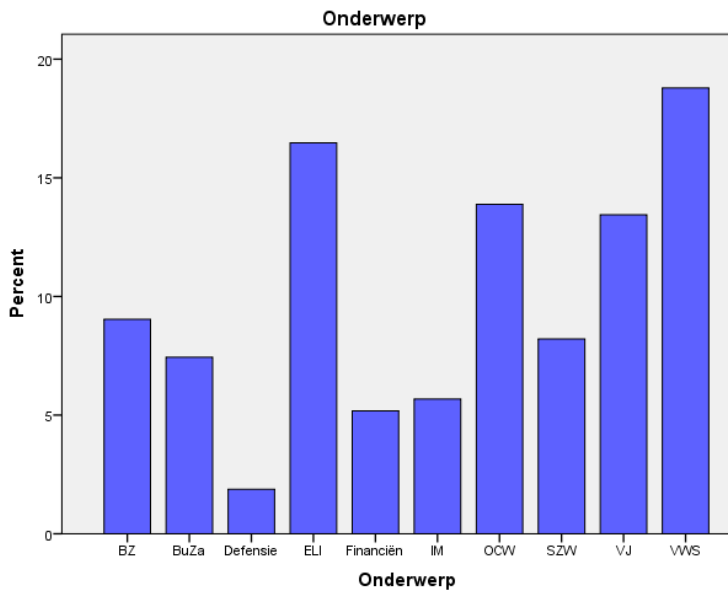
Figuur 9 – Percentage zinnen per onderwerp (D66)

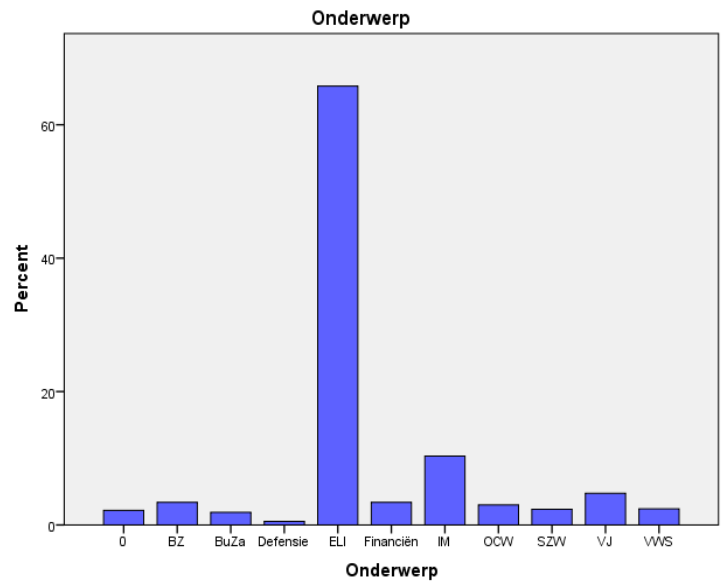
Figuur 10 – Percentage zinnen per onderwerp (GL)

Figuur 11 – Percentage zinnen per onderwerp (CU)

Figuur 12 – Percentage zinnen per onderwerp (SGP)

Figuur 13 – Percentage zinnen per onderwerp (PvdD)

Deze figuren maken duidelijk dat er een aantal overeenkomsten zijn tussen de partijen, maar ook verschillen. Per partij (en figuur) wordt hieronder een korte analyse gegeven.

VVD

Figuur 4 laat zien dat de VVD in haar verkiezingsprogramma veruit de meeste aandacht besteedt aan onderwerpen die te maken hebben met Economische Zaken, Landbouw en Innovatie. Dit komt overeen met het totaalbeeld van alle partijen samen, zoals weergegeven in figuur 3. BZ, OCW en VWS scoren ook goed bij de VVD. Saillant detail hierbij is dat van deze vier ministeries alleen VWS na de verkiezingen een VVD-minister kreeg. De overige posten gingen naar CDA'ers. Posten die minder duidelijk naar voren kwamen in het programma, zoals IM, Financiën en BuZa, werden wel door de VVD binnengehaald.

PvdA

De meeste aandacht van de PvdA gaat uit naar Binnenlandse Zaken, zoals figuur 5 laat zien. Dit is niet zo verrassend, gezien het feit dat de partij veel waarde hecht aan onderwerpen die gerelateerd zijn aan wonen en integratie. Dit is duidelijk naar voren gekomen in het verkiezingsprogramma. Ook SZW, OCW en ELI scoren hoog bij de PvdA.

PVV

Voor de PVV lijkt Onderwijs, Cultuur en Wetenschap het belangrijkste te zijn. Figuur 6 laat zien dat meer dan 20% van het programma in het teken staat van deze thema's. Dit is opvallend, gezien de profilering van de partij met aan veiligheid gerelateerde onderwerpen zoals immigratie en criminaliteit. Veiligheid en Justitie staat wel op een stevige tweede plaats, gevolgd door Economische Zaken, Landbouw en Innovatie. Voor de overige onderwerpen is aanzienlijk minder aandacht.

CDA

Het CDA wijkt het meest af van de totaalgemiddelden van alle partijen samen. Waar Economische Zaken, Landbouw en Innovatie de duidelijke winnaar is over alle programma's samen, heeft het CDA voor vier andere onderwerpen meer aandacht in haar verkiezingsprogramma.

V&J staat op nummer een, gevolgd door VWS en IM. Net als bij de VVD, geeft het programma geen goede afspiegeling van de verdeling van ministersposten. VJ, VWS en IM – die de meeste aandacht krijgen van het CDA in het programma – zijn portefeuilles die na de verkiezingen bij de VVD terecht gekomen zijn in de vorm van ministersposten.

SP

Bij de SP zijn de verschillen in aandacht voor de onderwerpen veruit het kleinst. Hooguit 12,5% van de zinnen in het verkiezingsprogramma ging over één specifiek onderwerp. Bij andere partijen loopt dit percentage al gauw op tot 20%. Daar zijn de verschillen dus veel groter en zijn voorkeuren dus gemakkelijker aan te wijzen. Figuur 8 laat dan ook een vrij rustig beeld zien. Opvallend is dat de SP, die zich vaak profileert als de partij die opkomt voor de arbeiders en sociale minima, de meeste aandacht besteedt aan onderwerpen gerelateerd aan Infrastructuur en Milieu. Sociale Zaken en Werkgelegenheid komt op een zevende plaats.

D66

D66, die zich graag profileert als onderwijspartij, besteedt in het programma ook daadwerkelijk de meeste aandacht aan Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Figuur 9 laat verder zien dat IM en BZ ook relatief veel aandacht krijgen van de partij. In vergelijking met andere partijen zijn er weinig zinnen geweid aan Economische Zaken, Landbouw en Innovatie.

GroenLinks

Figuur 10 laat zien dat de meeste aandacht van GroenLinks uitgaat naar Binnenlandse Zaken, gevolgd door OCW en SZW. Opvallend is dat de onderwerpen die betrekking hebben op natuur en milieu (IM en ELI) respectievelijk op de vierde en vijfde plaats komen. Dit terwijl de partij zich duidelijk profileert als de partij die zich inzet voor een beter milieu en bescherming van natuur.

ChristenUnie

Met ruim 20% besteedt de ChristenUnie veel aandacht aan ELI. OCW en Binnenlandse Zaken volgen op ruime afstand. In figuur 11 wordt verder duidelijk dat Sociale Zaken en Werkgelegenheid en Financiën relatief weinig aan bod komen in het verkiezingsprogramma.

SGP

De SGP scoort erg hoog op Volksgezondheid, Welzijn en Sport, gevolgd door ELI en OCW. De aandacht voor VWS krijgt in het verkiezingsprogramma vooral vorm door de bespreking van kwesties als abortus, euthanasie en drugsgebruik. Omdat de partij veel waarde hecht aan een discussie over deze kwesties, is het dan ook niet opvallend dat OCW zo hoog scoort.

Partij voor de Dieren

De Partij voor de Dieren vertoont als enige het beeld van een one-issuepartij, door ruim 65% van de zinnen toe te kennen aan ELI. Bijna al het beleid dat te maken heeft met dieren wordt opgesteld door dit ministerie. Milieukwesties kregen in de vorm van Infrastructuur en Milieu iets meer aandacht dan de andere onderwerpen, die niet meer dan enkele procenten van het programma in gebruik namen.

De percentages per onderwerp uit het verkiezingsprogramma, zijn per partij in SPSS vergeleken met de percentages per onderwerp van de mondelinge instrumenten. Door middel van een enkelvoudige regressieanalyse wordt het verband tussen de twee getoetst. De output van de VVD ziet er als volgt uit.

Model Summary

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	,319 ^a	,102	,002	10,47259

a. Predictors: (Constant), Programma

ANOVA^a

Model		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	112,212	1	112,212	1,023	,338 ^b
	Residual	987,077	9	109,675		
	Total	1099,289	10			

a. Dependent Variable: Instrumenten

b. Predictors: (Constant), Programma

Coefficients^a

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
1	(Constant)	3,483	6,381		,546	,598
	Programma	,630	,623	,319	1,011	,338

a. Dependent Variable: Instrumenten

Onder *Model Summary* staat de *R Square* vermeldt. Dit is de determinatiecoëfficiënt, die het percentage verklaarde variantie weergeeft. 10,2 procent van de variantie van mondelinge instrumenten die ingezet zijn door de VVD wordt verklaard door het verkiezingsprogramma van de partij. Hoe dichter dit percentage bij 100 procent ligt, hoe beter het model 'past'. In dit geval is er dus sprake van een groot deel onverklaarde variantie. Onder *ANOVA* is te zien dat er geen sprake is van een significant regressiemodel, want Sig. Is niet kleiner of gelijk aan 0.05. Hieruit kan geconcludeerd worden dat er geen significant verband bestaat tussen de hoeveelheid aandacht voor onderwerpen in het VVD programma en de onderwerpen van de mondelinge instrumenten die de partij heeft ingezet.

Om het overzicht te kunnen behouden, wordt de output van de overige partijen weergegeven in bijlage III . De resultaten van de regressieanalyse worden in de volgende tabel samengevat.

Partij	R Square	Verklaarde variantie	Sig.	Significant verband
VVD	0,102	10,2 %	0,338	Nee
PvdA	0,000	0,0 %	0,957	Nee
PVV	0,338	33,8 %	0,060	Nee
CDA	0,424	42,4 %	0,030	Ja
SP	0,258	25,8 %	0,111	Nee
D66	0,040	4,0 %	0,555	Nee
GL	0,190	19 %	0,180	Nee
CU	0,044	4,4 %	0,536	Nee
SGP	0,046	4,6 %	0,526	Nee
PvdD	0,000	0,0 %	0,982	Nee

Tabel 5 – Output enkelvoudige regressieanalyse per partij

Met deze informatie kan de derde hypothese worden geanalyseerd.

Hypothese 3 = De hoeveelheid aandacht die partijen schenken aan thema's door mondelinge instrumenten in te zetten, komt overeen met de hoeveelheid aandacht die deze thema's krijgen in de verkiezingsprogramma's van de desbetreffende partijen.

De R Square van het CDA laat zien dat de mondelinge instrumenten voor 42,4 procent verklaard kunnen worden door het verkiezingsprogramma. Het regressiemodel is significant omdat Sig < 0,05.

Er kan daarom met 97% zekerheid worden gesteld dat er bij het CDA een positieve relatie bestaat tussen het belang dat aan onderwerpen wordt toegekend in het verkiezingsprogramma en het belang dat naar voren komt bij het gebruik van mondelinge instrumenten.

Opvallende uitkomsten zijn die van de PvdA en de Partij voor de Dieren. De R Square van 0,000 laat zien dat er geen lineair verband bestaat tussen het programma's van de twee partijen en de instrumenten die ze hebben gebruikt. 0,0 procent van de mondelinge instrumenten wordt dus verklaard door het programma. De overige partijen zitten tussen deze uitersten in. Bij de PVV kan 33,8 procent van de mondelinge instrumenten die de partij heeft gebruikt worden verklaard door het verkiezingsprogramma. De significantie ligt met 0.060 iets te hoog, waardoor het model net geen significante verklaring geeft (94%). In het geval van de SP wordt 25,8 procent van de mondelinge instrumenten verklaard aan de hand van het verkiezingsprogramma, bij D66 is dat 4 procent, bij GroenLinks 19 procent, bij de ChristenUnie 4,4 procent en bij de SGP 4,6 procent. Bij al deze partijen is er geen sprake van een significant regressiemodel. De regressieanalyses geven dus uiteenlopende resultaten, maar hebben (m.u.v. die van het CDA) de overeenkomst dat ze geen van alleen significant zijn. Hypothese 3 wordt daarom verworpen.

Wanneer er wordt gekeken naar het percentage van de instrumenten dat verklaard wordt per partij, dan is er wel een duidelijk verschil zichtbaar tussen coalitie- en oppositiepartijen. De vierde hypothese voorspelde dat dit percentage hoger zou zijn bij oppositiepartijen.

Hypothese 4 = Bij oppositiepartijen is de relatie tussen het verkiezingsprogramma en de mondelinge instrumenten die de partij inzet sterker dan bij coalitiepartijen.

Tabel 5 liet zien dat coalitiepartijen VVD, PVV en CDA samen een gemiddelde verklaring van 28,8 procent hebben, tegenover een gemiddelde van 8,22 procent van de oppositiepartijen. Hieruit blijkt dat de relatie tussen verkiezingsprogramma en de onderwerpen van vragen en debatten sterker is bij coalitiepartijen dan bij oppositiepartijen. De vierde hypothese voorspelde dat oppositiepartijen zich meer laten leiden door het verkiezingsprogramma dan de coalitiepartijen. De gemiddelde verklaring bestrijdt dit, waardoor hypothese 4 wordt verworpen.

De vijfde hypothese stond in het teken van een zelfde soort stelling, toegespitst op het verschil tussen kleine en grote partijen.

Hypothese 5 = Bij kleine partijen is de relatie tussen het verkiezingsprogramma en de mondelinge instrumenten die de partij inzet sterker dan bij grote partijen.

De gemiddelde verklaring bij de vijf grootste partijen (VVD, PvdA, PVV, CDA en SP) ligt op 22,44 procent. Bij de vijf kleinste partijen ligt dat gemiddelde op 6,36 procent. Dit duidelijke verschil staat haaks op de verwachtingen die naar aanleiding van de theorie is geschetst. Er blijkt namelijk een groot verschil aanwezig te zijn tussen grote en kleine partijen wat betreft de relatie tussen het verkiezingsprogramma en de instrumenten die ingezet worden. Alleen GroenLinks komt in de buurt van de hoge percentages van de grote partijen. Hypothese 5 wordt daarom verworpen.

4.4. Invloed van de media

In deze paragraaf zal stil worden gestaan bij de invloed van de verschillende media op het gebruik van mondelinge vragen, interpellaties en spoeddebatten door de verschillende politieke partijen. Het aantal instrumenten dat gebaseerd is op een mediabericht, wordt in tabel 6 aangegeven. De tabel laat eveneens zien dat 75,6 procent van de instrumenten gebaseerd is op een bericht uit de media.

Media-invloed op mondelinge instrumenten

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Nee	112	24,4	24,4	24,4
	Ja	347	75,6	75,6	100,0
	Total	459	100,0	100,0	

Tabel 6 – Aantal instrumenten gebaseerd op een bericht uit de media

De dataset heeft laten zien dat het hier alleen gaat om de mondelinge vragen. Geen enkele interpellatie en geen enkel spoeddebat stond in het teken van een bericht uit de media. In totaal zijn er 98 verschillende bronnen geciteerd. 68 daarvan betroffen een medium en 30 een ander soort bron, zoals een website van een organisatie of een bijeenkomst. De tien meest invloedrijke media in tabel 7 laten zien dat De Volkskrant en De Telegraaf beiden 10,7 procent van de mondelinge vragen hebben beïnvloed. De geschreven pers domineert ook de rest van de top-10, met uitzondering van RTL en Zembla.

Meest geciteerde bronnen

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Telegraaf	49	10,7	10,7	78,0
Volkskrant	49	10,7	10,7	95,4
Nu.nl	43	9,4	9,4	58,8
NOS	21	4,6	4,6	42,9
Nos.nl	17	3,7	3,7	46,6
Trouw	16	3,5	3,5	82,6
NRC	13	2,8	2,8	49,5
Zembla	13	2,8	2,8	99,6
RTL	8	1,7	1,7	64,1
Algemeen Dagblad	7	1,5	1,5	2,8

Tabel 7 – Meest geciteerde bronnen bij het stellen van mondelinge vragen

Deze top 10 geeft ook meteen een goede afspiegeling van de verhouding tussen de geschreven pers en televisie. In tabel 8 komt naar voren hoeveel invloed deze media hebben gehad.

	Frequency	Percent	Cumulative Percent
Valid Geen	85	18,5	18,5
Geschreven pers of website van geschreven pers	247	53,8	72,3
Televisie-uitzending of website van televisienetwerk	97	21,1	93,5
Andere bron	30	6,5	100,0
Total	459	100,0	

Tabel 8 – Invloed op instrumenten onderverdeeld in geschreven pers, televisieuitzending of andere bron

Tabel 8 stipt de kwestie aan die in de zesde hypothese is verwoord.

Hypothese 6 = De geschreven pers heeft meer invloed op mondelinge vragen dan televisie.

De tabel laat zien dat in 53,8 procent van de gevallen de geschreven pers (of een website van de geschreven pers) de aanleiding was voor het stellen van een mondelinge vraag. Televisie-uitzendingen volgen op grote afstand met 21,1 procent. Dit komt overeen met de verwachting die er was, namelijk dat de geschreven pers de meeste invloed heeft op parlementariërs. Hypothese 6 wordt daarom bevestigd.

De zevende hypothese staat in het teken van media-invloed op politieke partijen binnen coalitie of oppositie. Naar aanleiding van de theorie is de verwachting dat oppositiepartijen zich meer laten beïnvloeden door de media, omdat coalitiepartijen zich dat vaak niet kunnen veroorloven. De stabiliteit van de coalitie is iets waar zij rekening mee moeten houden, voordat er kritische vragen gesteld worden.

Hypothese 7 = De media-invloed op oppositiepartijen is groter dan op coalitiepartijen.

In tabel 9 wordt weergegeven hoe de media-invloed verdeeld is over coalitie- en oppositiepartijen. Hierin staat hoeveel instrumenten van de oppositie en coalitie gebaseerd waren op een bericht uit de media.

CoalitieOppositie * MediaInvloed Crosstabulation

			MediaInvloed		Total
			Nee	Ja	
CoalitieOppositie	Coalitie	Count	20	110	130
		Expected Count	31,7	98,3	130,0
	Oppositie	Count	92	237	329
		Expected Count	80,3	248,7	329,0
Total	Count		112	347	459
	Expected Count		112,0	347,0	459,0

Tabel 9 – Media-invloed op coalitiepartijen en oppositiepartijen

Bij de coalitie komt dit er op neer dat in 84,6% procent van de gevallen sprake is van media-invloed. Bij oppositiepartijen ligt dit percentage op 72%. In de Chi-kwadraattoets hieronder wordt getoetst of er een statistisch verband bestaat tussen de variabele 'media-invloed' en 'coalitie-oppositie'.

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	7,993 ^a	1	,005		
Continuity Correction ^b	7,325	1	,007		
Likelihood Ratio	8,533	1	,003		
Fisher's Exact Test				,005	,003
Linear-by-Linear Association	7,975	1	,005		
N of Valid Cases	459				

a. 0 cells (0,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 31,72.

b. Computed only for a 2x2 table

De kans dat de twee variabelen statistisch onafhankelijk zijn van elkaar bedraagt 0,005. Als er uit wordt gegaan van een significantieniveau van 0,05, dan wordt de nulhypothese (onafhankelijkheid) verworpen, omdat de Chi-kwadraatwaarde kleiner is dan het significantieniveau. Er kan dus met 95% zekerheid worden gesteld dat er een positieve relatie bestaat tussen media-invloed op een partij en de positie binnen coalitie of oppositie.

Naar aanleiding van de theorie werd uitgegaan van een grotere invloed op oppositiepartijen, maar de percentages schetsen juist het omgekeerde beeld. Hypothese 7 wordt daarom verworpen. Om de sterkte van het verband te bepalen is een Cramer's V toets uitgevoerd:

Symmetric Measures

	Value	Approx. Sig.
Nominal by Nominal Phi	,132	,005
Cramer's V	,132	,005
N of Valid Cases	459	

De waarde 0,132 duidt op een zwakke samenhang tussen media-invloed en coalitie/oppositie. Het verband tussen media-invloed en de positie binnen coalitie of oppositie is dus wel aanwezig, maar niet sterk. De percentages hebben laten zien dat 84,6% van de instrumenten van de coalitiepartijen, gebaseerd zijn op een mediabericht. Bij de oppositie is dat 72%. De verwachting dat dit andersom zou zijn, klopt dan ook niet. Hypothese 7 wordt daarmee verworpen.

De laatste hypothese heeft betrekking op de relatie tussen partijgrootte en media-invloed.

Hypothese 8 = De media-invloed op kleine partijen is groter dan op grote partijen.

Onderstaande kruistabel laat per partij zien in hoeveel gevallen er sprake is geweest van media-invloed op de agendering van mondelinge instrumenten.

Partij * MediaInvloed Crosstabulation

			MediaInvloed		Total
			Nee	Ja	
Partij	VVD	Count	3	30	33
		Expected Count	8,1	24,9	33,0
		% within Partij	9,1%	90,9%	100,0%
		% within MediaInvloed	2,7%	8,6%	7,2%
		% of Total	0,7%	6,5%	7,2%
PvdA	PvdA	Count	14	70	84
		Expected Count	20,5	63,5	84,0
		% within Partij	16,7%	83,3%	100,0%
		% within MediaInvloed	12,5%	20,2%	18,3%
		% of Total	3,1%	15,3%	18,3%
PVV	PVV	Count	14	40	54
		Expected Count	13,2	40,8	54,0
		% within Partij	25,9%	74,1%	100,0%
		% within MediaInvloed	12,5%	11,5%	11,8%
		% of Total	3,1%	8,7%	11,8%
CDA	CDA	Count	3	49	52
		Expected Count	12,7	39,3	52,0
		% within Partij	5,8%	94,2%	100,0%
		% within MediaInvloed	2,7%	14,1%	11,3%
		% of Total	0,7%	10,7%	11,3%
SP	SP	Count	44	58	102
		Expected Count	24,9	77,1	102,0
		% within Partij	43,1%	56,9%	100,0%
		% within MediaInvloed	39,3%	16,7%	22,2%

	% of Total	9,6%	12,6%	22,2%
D66	Count	7	34	41
	Expected Count	10,0	31,0	41,0
	% within Partij	17,1%	82,9%	100,0%
	% within MediaInvloed	6,3%	9,8%	8,9%
	% of Total	1,5%	7,4%	8,9%
GL	Count	14	37	51
	Expected Count	12,4	38,6	51,0
	% within Partij	27,5%	72,5%	100,0%
	% within MediaInvloed	12,5%	10,7%	11,1%
	% of Total	3,1%	8,1%	11,1%
CU	Count	6	19	25
	Expected Count	6,1	18,9	25,0
	% within Partij	24,0%	76,0%	100,0%
	% within MediaInvloed	5,4%	5,5%	5,4%
	% of Total	1,3%	4,1%	5,4%
SGP	Count	2	3	5
	Expected Count	1,2	3,8	5,0
	% within Partij	40,0%	60,0%	100,0%
	% within MediaInvloed	1,8%	0,9%	1,1%
	% of Total	0,4%	0,7%	1,1%
PvdD	Count	5	7	12
	Expected Count	2,9	9,1	12,0
	% within Partij	41,7%	58,3%	100,0%
	% within MediaInvloed	4,5%	2,0%	2,6%
	% of Total	1,1%	1,5%	2,6%
Total	Count	112	347	459
	Expected Count	112,0	347,0	459,0
	% within Partij	24,4%	75,6%	100,0%
	% within MediaInvloed	100,0%	100,0%	100,0%
	% of Total	24,4%	75,6%	100,0%

De rode percentages laten het 'media-aandeel' van de totale 100% zien per partij. De media hebben op de ene partij meer invloed gehad dan op de andere. Dit gegeven wordt in deze rode percentages uitgedrukt. Zo is de media-invloed op de PvdA bijvoorbeeld het grootst geweest met 20,2%. Om het verschil tussen grote en kleine partijen te kunnen analyseren, worden de partijen in twee groepen verdeeld. De grootste vijf partijen vormen de eerste groep en de kleinste vijf de tweede groep. Door de afzonderlijke percentages op te tellen ontstaat er een cumulatief percentage per groep. Wanneer de percentages van de vijf grootste partijen worden opgeteld, dan blijkt dat 71% van de media-invloed betrekking had op deze partijen. De overige 29% is verdeeld over de vijf kleinste partijen. Net als bij de vorige hypothese is ook hier een Chi-kwadraattoets uitgevoerd om te toetsen of er een verband bestaat tussen de twee variabelen; in dit geval media-invloed en partijgrootte. De uitkomsten zijn als volgt.

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	40,233 ^a	9	,000
Likelihood Ratio	42,066	9	,000
Linear-by-Linear Association	8,874	1	,003
N of Valid Cases	459		

a. 3 cells (15,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 1,22.

Deze toets laat zien dat er geen kans bestaat dat de twee variabelen statistisch onafhankelijk zijn van elkaar. De 0,000 is dan ook kleiner dan het significantieniveau van 0,05. Er kan daarom met 95% zekerheid worden gesteld dat er een positieve relatie bestaat tussen media-invloed en partijgrootte. Om de sterkte van dit verband te bepalen, is de Cramer's V toets gebruikt.

Symmetric Measures

	Value	Approx. Sig.
Nominal by Nominal Phi	,296	,000
Cramer's V	,296	,000
N of Valid Cases	459	

De waarde 0,296 duidt op een zwakke samenhang tussen media-invloed en partijgrootte. Het verband tussen media-invloed en partijgrootte is dus wel aanwezig, maar niet sterk. De percentages laten zien dat 71% van de media-invloed betrekking had op de vijf grootste partijen, tegenover 29% op de kleinere partijen. De verwachting dat deze verhouding andersom zou zijn, klopt dan ook niet. Hypothese 8 wordt daarom verworpen.

4.5 Kanttekeningen

Bij de analyse die in dit hoofdstuk is uitgevoerd, moet een tweetal kanttekeningen worden geplaatst. Ten eerste is er de kwestie van het ministerie van Algemene Zaken. In geen enkel verkiezingsprogramma kwamen zinnen naar voren die specifiek betrekking hadden op dit ministerie. Toch zijn er wel vragen gesteld aan de minister-president. Deze vragen gaan soms over algemeen regeringsbeleid, maar in veel gevallen bijvoorbeeld ook over de economische situatie van Nederland. Zinnen over economie in de verkiezingsprogramma's zijn vanzelfsprekend gecodeerd onder Economische Zaken, Landbouw en Innovatie. De cijfers bij dit ministerie en die van Algemene Zaken kunnen daarom enigszins vertekend zijn. Het percentage vragen aan de premier (3,9%) ligt echter niet dusdanig hoog, dat het de resultaten sterk beïnvloedt. Daarbij wordt aangenomen dat de premier door fractievoorzitters graag 'op het matje geroepen wordt'. Fractievoorzitters kunnen dit zien als een politiek spelletje, waarin ze de premier af kunnen troeven met recent nieuws over iets wat het hele kabinet aan zou gaan. De verwachting is dan ook dat de vragen aan de premier inhoudelijk weinig zeggen over de onderwerpen die de partij belangrijk vindt. Een tweede kanttekening komt naar voren bij de regressieanalyses. Omdat het aantal variabelen (11 onderwerpen) erg laag is, komt er in 9 van de 10 gevallen een regressiemodel uit die niet statistisch significant is. Dat betekent niet dat er niets over de uitkomsten gezegd kan worden, maar een uitgebreider codeboek met meer variabelen had hier een positieve invloed op gehad. Of de resultaten dan anders waren geweest, zal in vervolgonderzoek moeten blijken.

5. Conclusie

Dit onderzoek is gestart met het doel om inzicht te verkrijgen in de relatie tussen verkiezingsbeloftes van politieke partijen en de daadwerkelijke acties van parlementariërs na de verkiezingen. Deze vraag is afgebakend door te kijken naar de verkiezingsprogramma's van alle partijen in 2010 en de mondelinge instrumenten die Tweede Kamerleden in de periode daarna hebben ingezet. Om aan te sluiten bij eerder onderzoek naar hetzelfde thema in andere landen zijn ook partijenmerken en media-invloed meegenomen in de vraag hoe de onderwerpen van mondelinge instrumenten kunnen worden verklaard. Deze factoren tezamen hebben geleid tot het formuleren van de volgende vraagstelling:

Welke factoren zijn van invloed geweest op het gebruik van mondelinge vragen, interpellaties en spoeddebatten door Tweede Kamerleden tussen juni 2010 en september 2012?

Om deze vraag te beantwoorden is er allereerst een overzicht gegeven van relevante theorieën op het gebied van agendavorming. Klassieke theorieën van bijvoorbeeld Kingdon (1993) en Baumgartner en Jones (1993) laten zien dat agendavorming een complex proces is, waar veel verschillende actoren en factoren invloed op hebben. De recente onderzoeken van Walgrave et al. (2008-2013) vormen het fundament van dit onderzoek. De auteurs hebben in België en Denemarken getoetst welke factoren van invloed zijn op het vraaggedrag van Kamerleden. De conclusies uit die onderzoeken hebben de basis gelegd voor de hypothesen die in deze scriptie zijn getoetst. Dit is gedaan door middel van een kwantitatieve analyse in SPSS, met een dataset waarin alle gegevens over mondelinge instrumenten en verkiezingsprogramma's samen kwamen. De analyse heeft tot verrassende resultaten geleid, omdat gebleken is dat de meeste uitkomsten hier in Nederland niet overeenkomen met België en Denemarken. Hieronder wordt samengevat welke hypothesen getoetst zijn en wat de uitkomst hiervan is.

Hypothese ① = Oppositiepartijen gebruiken meer mondelinge instrumenten dan coalitiepartijen.

Deze hypothese is **bevestigd**, omdat alle coalitiepartijen minder instrumenten gebruikten dan verwacht en vijf van de zeven oppositiepartijen juist meer.

Hypothese ② = Kleine partijen gebruiken meer mondelinge instrumenten dan grote partijen.

Deze hypothese is **verworpen**, omdat de vijf grootste politieke partijen samen verantwoordelijk zijn voor 70,8 procent van de gebruikte instrumenten. De vijf kleinere partijen hebben daarmee een aanzienlijk kleiner aandeel.

Hypothese ③ = De hoeveelheid aandacht die partijen schenken aan thema's door mondelinge instrumenten in te zetten, komt overeen met de hoeveelheid aandacht die deze thema's krijgen in de verkiezingsprogramma's van de desbetreffende partijen.

Deze hypothese is **verworpen**, omdat er alleen bij het CDA een significantie relatie bestaat tussen het programma en de instrumenten. Bij de overige negen partijen is daar geen sprake van.

Hypothese ④ = Bij oppositiepartijen is de relatie tussen het verkiezingsprogramma en de mondelinge instrumenten die de partij inzet sterker dan bij coalitiepartijen.

Deze hypothese is **verworpen**, omdat de coalitiepartijen een gemiddelde verklaring hebben 28,8 procent tegenover 8,22 procent van de oppositiepartijen. De relatie is daarom juist sterker bij coalitiepartijen.

Hypothese ⑤ = Bij kleine partijen is de relatie tussen het verkiezingsprogramma en de mondelinge instrumenten die de partij inzet sterker dan bij grote partijen.

Deze hypothese is **verworpen**, omdat de gemiddelde verklaring bij de vijf grootste partijen 22,44 procent is en de vijf kleinste partijen ligt dat gemiddelde op 6,36 procent.

Hypothese ⑥ = De geschreven pers heeft meer invloed op mondelinge vragen dan televisie.

Deze hypothese is **bevestigd**, omdat de geschreven pers (of een website van de geschreven pers) in 53,8 procent van de gevallen invloed heeft uitgeoefend op de mondelinge vragen. Televisie-uitzendingen volgen op grote afstand met 21,1 procent.

Hypothese ⑦ = De media-invloed op oppositiepartijen is groter dan op coalitiepartijen.

Deze hypothese is **verworpen**, omdat bij de coalitie in 84,6% procent van de gevallen sprake is van media-invloed en bij oppositiepartijen in 72% van de gevallen.

Hypothese ⑧ = De media-invloed op kleine partijen is groter dan op grote partijen.

Deze hypothese is **verworpen**, omdat de media-invloed in 71% van de gevallen betrekking had op de vijf grootste partijen samen. De overige 29% is verdeeld over de vijf kleinste partijen.

Hieruit kan geconcludeerd worden dat de situatie in Nederland anders ligt dan in België en Denemarken. Alleen de verhouding tussen geschreven pers en televisie wordt ook hier duidelijk bevestigd. Alle overige hypothesen wijzen de tegenovergestelde richting aan. Terughoudendheid bij deze conclusie is vereist, omdat ik veel gevallen ook de schriftelijke vragen zijn meegenomen in andere onderzoeken. Wanneer deze ook in dit onderzoek meegenomen waren, dan hadden de hypothesen natuurlijk anders uit kunnen pakken. Daarnaast zijn de codeboeken uit dit onderzoek veel minder gedetailleerd. De verwachting is echter dat de uitkomsten van deze hypothesen een goed beeld geven van de situatie in Nederland, omdat er drie verschillende instrumenten meegenomen zijn binnen een gehele zittingsperiode van de Tweede Kamer na de verkiezingen.

Het antwoord op de centrale vraagstelling is dat partijenmerken en de media invloed hebben gehad op het gebruik van mondelinge instrumenten in de onderzochte periode. Zo is er onder andere gebleken dat coalitiepartijen en grote partijen gemiddeld meer instrumenten gebruiken dan oppositiepartijen en kleine partijen. Daarnaast is duidelijk geworden dat de media met name invloed uit hebben kunnen oefenen op coalitiepartijen en de grotere partijen in het politieke veld. De oppositiepartijen en kleine partijen hebben zich vaker ergens anders door laten beïnvloeden. Tot slot is bewezen dat de geschreven pers nog steeds de machtigste speler is en de televisieprogramma's ver achter zicht laat.

Voor de invloed van verkiezingsprogramma's is geen significant bewijs gevonden in dit onderzoek, met het CDA als uitzonderingsgeval. Het onderzoek naar de invloed van de programma's heeft echter wel laten zien dat er grote verschillen zitten tussen partijen. Zo kennen de PvdA en de Partij voor de Dieren helemaal geen relatie tussen programma en uitvoering en kan er bij het CDA met 97% zekerheid worden gesteld dat die relatie er wel degelijk is. Ruim 40 procent van de instrumenten die door die partij zijn ingezet kunnen dan ook door het verkiezingsprogramma worden verklaard. Deze uitkomsten bieden perspectief voor nader onderzoek. Zoals al eerder is aangegeven zou een gedetailleerd codeboek met meer variabelen een betere analyse opleveren. Datzelfde geldt voor een langere onderzoeksperiode met meer verkiezingsprogramma's en het toevoegen van de schriftelijke instrumenten die de Tweede Kamerleden gebruiken. Met deze ingrediënten is een vervolgonderzoek zeker de moeite waard, ook gezien de internationale ontwikkelingen op het gebied van onderzoek naar agendavorming.

6. Referenties

Literatuur

Baarda, D.B. & De Goede, M.P.M. (2001). *Basisboek Methoden en Technieken*. Groningen: Wolters-Noordhoff

Baumgartner, F.R. & Jones, B.D. (1993). *Agendas and Instability in American politics*. Chicago: The University of Chicago Press

Birkland, T.A. (2005). *An Introduction to the Policy Process: Theories, Concepts and Models of Public Policy Making*. New York: M.E. Sharpe

Breeman, G.E., Van Noort, W.J. & Rutgers, M.R. (2008). *De bestuurlijke kaart van Nederland*. Bussum: Coutinho

Cobb, R., Ross, J. & Ross, M., 'Agenda Building as a Comparative Political Process', *The American Political Science Review*, 70 (1976) 1.

Dearing, J.W. & Rogers, E. (1996). *Agenda-setting*. London: Sage

Funkhouser, G.R., 'The Issues of the Sixties: an Exploratory Study in the Dynamics of Public Opinion', *Public Opinion Quarterly*, 37 (1973) 1.

Hallin, D.C. & Mancini, P. (2004). *Comparing Media Systems: Three models of media and politics*. Cambridge: University Press.

Hoogerwerf, A. & Herweijer, M. (2008). *Overheidsbeleid: een inleiding in de beleidswetenschap*. Alphen aan den Rijn: Kluwer

Howlett, M. & Ramesh, M. (2009). *Studying Public Policy: Policy Cycles & Policy Subsystems*. Oxford: University Press

Kingdon, J.W. (1995). *Agendas, Alternatives and Public Policies*. New York: HarperCollins College Publishers

Klingemann, H.D., Hofferbert, R.I. & Budge, I. (1994). *Parties, Policies and Democracy*. Boulder: Westview Press

Rogers, E.M., Dearing, J.W. & Chang, S., 'AIDS in the 1980s: The agenda-setting process for a public issue', *Journalism Monographs*, 126 (1991).

McCombs, M.E. & Shaw, D.L., 'The Agenda-Setting Function of Mass Media', *The Public Opinion Quarterly*, 36 (1972), 2.

Vliegthart, R. & Walgrave, S., 'When the media matter for politics: partisan moderators of the mass media's agenda-setting influence on parliament in Belgium', *Party Politics*, 17 (2010) 3.

Vliegthart, R. & Walgrave, S., 'Content matters: the dynamics of parliamentary questioning in Belgium and Denmark', *Comparative Political Studies*, 44 (2011) 8.

Vliegthart, R., Walgrave, S. & Zicha, B., 'How preferences, information and institutions interactively drive agenda-setting: questions in the Belgian parliament, 1993-2000', *European Journal of Political Research*, 52 (2013).

Walgrave, S. & Van Aelst, P., 'The Contingency of the Mass Media's Political Agenda Setting Power: Toward a Preliminary Theory', *Journal of Communication*, 56 (2006).

Walgrave, S., Soroka, S. & Nuytemans, M., 'The mass media's political agenda-setting power', *Comparative Political Studies*, 41 (2008) 6.

Wolfsfeld, G. (2011). *Making Sense of Media and Politics: Five Principles in Political Communication*. New York: Routledge.

Elektronische publicaties

Ministerie van Algemene Zaken (n.d.). *Onderwerpen*. Vinddatum 10 september 2013, op <http://www.rijksoverheid.nl/ministeries/az/onderwerpen>

Ministerie van Binnenlandse Zaken (n.d.). *Onderwerpen*. Vinddatum 10 september 2013, op <http://www.rijksoverheid.nl/ministeries/bzk/onderwerpen>

Ministerie van Buitenlandse Zaken (n.d.). *Onderwerpen*. Vinddatum 10 september 2013, op <http://www.rijksoverheid.nl/ministeries/bz/onderwerpen>

Ministerie van Defensie (n.d.). *Onderwerpen*. Vinddatum 10 september 2013, op http://www.defensie.nl/onderwerpen/a_z_index/

Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie (n.d.). *Onderwerpen*. Vinddatum 10 september 2013, op <http://www.rijksoverheid.nl/ministeries/ez/onderwerpen>

Ministerie van Financiën (n.d.). *Onderwerpen*. Vinddatum 10 september 2013, op <http://www.rijksoverheid.nl/ministeries/fin/onderwerpen>

Ministerie van Infrastructuur en Milieu (n.d.). *Onderwerpen*. Vinddatum 10 september 2013, op <http://www.rijksoverheid.nl/ministeries/ienm>

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (n.d.). *Onderwerpen*. Vinddatum 10 september 2013, op <http://www.rijksoverheid.nl/ministeries/ocw/onderwerpen>

Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (n.d.). *Onderwerpen*. Vinddatum 10 september 2013, op <http://www.rijksoverheid.nl/ministeries/szw/onderwerpen>

Ministerie van Veiligheid en Justitie (n.d.). *Onderwerpen*. Vinddatum 10 september 2013, op <http://www.rijksoverheid.nl/ministeries/venj/onderwerpen>

Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (n.d.). *Onderwerpen*. Vinddatum 10 september 2013, op <http://www.rijksoverheid.nl/ministeries/vws/onderwerpen>

Bijlage I – Codeerprotocol mondelinge instrumenten

Kolom A	ID-Nummer Doorlopende nummering van alle mondelinge vragen, interpellaties en spoeddebatten (van 1 t/m 461)
Kolom B	Instrument Welk instrument er wordt gebruikt. 1= Mondelinge vraag 2 = Interpellatie 3 = Spoeddebat
Kolom C	Dag
Kolom D	Maand
Kolom E	Jaar
Kolom F	Partij Nummer van de partij die de vragen heeft gesteld of als eerste het spoeddebat heeft aangevraagd. 1 = VVD 2 = PvdA 3 = PVV 4 = CDA 5 = SP 6 = D66 7 = GroenLinks 8 = ChristenUnie 9 = SGP 10 = Partij voor de Dieren
Kolom G	Onderwerp De onderwerp-code waar de vraag of het debat onder valt. Dit wordt bepaald door te kijken aan welke minister een mondelinge vraag of interpellatie gericht is of met welke minister als eerste het spoeddebat wordt gevoerd. 1 = Algemene Zaken 2 = Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties 3 = Buitenlandse Zaken 4 = Defensie 5 = Economische Zaken, Landbouw en Innovatie 6 = Financiën 7 = Infrastructuur en Milieu 8 = Onderwijs, Cultuur en Wetenschap 9 = Sociale Zaken en Werkgelegenheid

10 = Veiligheid en Justitie
11 = Volksgezondheid, Welzijn en Sport

Kolom H	Zetels Het aantal zetels van de politieke partij.
Kolom I	Coalitie/oppositie Behoort de partij tot de coalitie of tot de oppositie. 1 = coalitie 2 = oppositie
Kolom J	Media-invloed Is de vraag of het debat gebaseerd op een bericht uit de media. 0 = nee 1 = ja
Kolom K	Krant vs. televisie Op welke bron uit de media de mondelinge vraag of het debat gebaseerd is. 0 = geen bron 1 = geschreven pers of website van geschreven pers 2 = televisie of website van een televisienetwerk

Toelichting

- Mondelinge vragen en interpellaties worden per set vragen gecodeerd.
- De partij die aan een spoeddebat wordt gekoppeld is de partij die het eerste een verzoek heeft ingediend voor het debat.
- Indien voor een mondelinge vraag meer dan één ministerie van toepassing is, dan wordt het meest dominante onderwerp/ministerie aangehouden.
- Alle spoeddebatten, mondelinge vragen en interpellaties tussen 17 juni 2010 en 19 september 2012 zijn gecodeerd. 17 juni was de eerste dag van de nieuwe Tweede Kamer na de verkiezingen van 2010 en 19 september de laatste dag voor de installatie van de nieuwe Kamer.

Bijlage II – Codeerprotocol verkiezingsprogramma's

Kolom A	ID-Nummer Doorlopende nummering van alle zinnen uit de verkiezingsprogramma's (1 t/m 17.175)
Kolom B	Jaar Het jaar waarin het verkiezingsprogramma gepubliceerd is.
Kolom C	Partij Nummer van de partij waar het programma betrekking op heeft. 1 = VVD 2 = PvdA 3 = PVV 4 = CDA 5 = SP 6 = D66 7 = GroenLinks 8 = ChristenUnie 9 = SGP 10 = Partij voor de Dieren
Kolom D	Zin Doorlopende nummering van de zinnen uit een partijprogramma. Er wordt opnieuw gestart bij 1 bij het volgende programma. Een zin loopt in principe van punt tot punt, omdat er doorgaans maar over één beleidsveld in een zin gesproken wordt. Is dit niet het geval, dan wordt de zin opgedeeld in quasi-zinnen. Voorbeeld: <i>“Files moeten sterk worden teruggedrongen en het huishoudboekje van de overheid moet weer op orde worden gebracht.”</i> In deze zin komen zowel infrastructuur als financiën aan bod. De zin krijgt daarom twee codes en wordt als volgt opgedeeld. <i>“Files moeten sterk worden teruggedrongen /en het huishoudboekje van de overheid moet weer op orde worden gebracht.”</i>
Kolom E	Beleidsinhoud De zin bevat beleidsinhoud als er sprake is van een ambitie, voornemen, wens, plan, prioriteit of constatering. Dit moet betrekking hebben op één van de onderwerpen. Als de zin op zichzelf geen beleidsinhoud heeft, maar wel in de context van de alinea, dan wordt de zin aangemerkt als een zin met beleidsinhoud.

Voorbeeld:

'Beter onderwijs loont. We willen tot de top 5 van de wereld behoren. Dat kan en dat moet ook.' De derde zin is een versterking van de eerdere zinnen over onderwijs en heeft in die zin wel beleidsinhoud.

In de inleidende paragrafen van de programma's wordt er vaak in algemene termen gesproken, met zinnen als *'We willen een beter Nederland'*, *'Het kan beter'* of *'D66 kiest voor vooruitgang'*. Deze zinnen worden gecodeerd als zinnen zonder beleidsinhoud, omdat ze niets zeggen over specifieke onderwerpen.

0 = geen beleidsinhoud

1 = beleidsinhoud

Kolom F

Onderwerp

De onderwerp-code* waar de zin betrekking op heeft.

1 = Algemene Zaken

2 = Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

3 = Buitenlandse Zaken

4 = Defensie

5 = Economische Zaken, Landbouw en Innovatie

6 = Financiën

7 = Infrastructuur en Milieu

8 = Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

9 = Sociale Zaken en Werkgelegenheid

10 = Veiligheid en Justitie

* Voorbeelden van thema's die vallen onder de codes. Deze thema's worden op de website van de ministeries genoemd als onderwerpen waar het ministerie zich mee bezig houdt.

Algemene Zaken

Voorbeelden: taken en bevoegdheden premier, Rijksvoorlichtingsdienst, coördinatie algemeen regeringsbeleid, overheidscommunicatie, voorlichting over het Koninklijk Huis, etc.

Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

Voorbeelden: rechtsstaat, openbaar bestuur, personeel overheid, Grondwet, Antillen, integratie, stedenbeleid, woningmarkt, bouwbeleid, huurbeleid, etc.

Buitenlandse Zaken

Voorbeelden: internationale betrekkingen, vrede, veiligheid en stabiliteit, Europese integratie, armoedebestrijding in het buitenland, ontwikkelingssamenwerking, Nederlanders in het buitenland, ambassades, etc.

Defensie

Voorbeelden: inlichtingen, kustwacht, Landmacht, Luchtmacht, Marine, Marechaussee, inzet krijgsmacht bij calamiteiten, militaire missies, vredesmissies, etc.

Economische Zaken, Landbouw en Innovatie

Voorbeelden: ondernemen, consumentenbeleid, biotechnologie, natuur, dieren, ruimtevaart, veehouderij, visserij, voeding, ICT, internet, kernenergie, etc.

Financiën

Voorbeelden: kredietcrisis, belastingen, BTW, rijksbegroting, overheidsfinanciën, Euro, economisch beleid Europa, toeslagen, etc.

Infrastructuur en Milieu

Voorbeelden: openbaar vervoer, auto, fiets, rijbewijzen, binnenvaart, voertuigen, omgevingsvergunningen, landschapsinrichting, afval, energiebesparing, klimaat, gevaarlijke stoffen, waterkwaliteit, zeevaart en havens, luchtkwaliteit, luchtvaart, etc.

Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Voorbeelden: alle onderwijsniveaus, kunst en cultuur, emancipatie, leerachterstand, schooluitval, leerplicht, bibliotheken, wetenschap, media, publieke omroep, monumenten, erfgoed, etc.

Sociale Zaken en Werkgelegenheid

Voorbeelden: bijstand, re-integratie, sociale werkvoorziening, uitkeringen, ontslag, AOW, pensioen, schulden, kinderbijslag- en opvang, koopkracht, WaJong, WW, werkloosheid, etc.

Veiligheid en Justitie

Voorbeelden: 112, asielbeleid, immigratie, Nederlandse nationaliteit, persoonsgegevens, prostitutie, politie, rechtspraak, slachtofferbeleid, TBS, huiselijk geweld, terrorismebestrijding, kindbescherming, kansspelen, etc.

Volksgezondheid, Welzijn en Sport

Voorbeelden: abortus, alcohol, AWBZ, drugs, ouderenzorg, overgewicht, roken, gehandicapten, sport en bewegen, chronisch zieken, ziekenhuizen, jeugdzorg, euthanasie, zorgverzekering, WMO, etc.

Bijlage III – SPSS output enkelvoudige regressieanalyses

VVD

Model Summary

Model	R	R Square	Adjusted Square	R	Std. Error of the Estimate
1	,018 ^a	,000	-,111		9,80678

a. Predictors: (Constant), ProgrammaPvdA

ANOVA^a

Model		Sum of Squares	Df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	,293	1	,293	,003	,957 ^b
	Residual	865,557	9	96,173		
	Total	865,849	10			

a. Dependent Variable: InstrumentenPvdA

b. Predictors: (Constant), ProgrammaPvdA

Coefficients^a

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
1	(Constant)	8,829	5,588		1,580	,149
	ProgrammaPvdA	,030	,543	,018	,055	,957

a. Dependent Variable: InstrumentenPvdA

PVV

Model Summary

Model	R	R Square	Adjusted Square	R	Std. Error of the Estimate
1	,582 ^a	,338	,265		8,23316

a. Predictors: (Constant), ProgrammaPVV

ANOVA^a

Model		Sum of Squares	Df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	312,165	1	312,165	4,605	,060 ^b
	Residual	610,064	9	67,785		
	Total	922,229	10			

a. Dependent Variable: InstrumentenPVV

b. Predictors: (Constant), ProgrammaPVV

Coefficients^a

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
1	(Constant)	1,408	4,356		,323	,754
	ProgrammaPVV	,843	,393	,582	2,146	,060

a. Dependent Variable: InstrumentenPVV

CDA

Model Summary

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	,651 ^a	,424	,360	8,38475

a. Predictors: (Constant), ProgrammaCDA

ANOVA^a

Model		Sum of Squares	Df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	466,226	1	466,226	6,632	,030 ^b
	Residual	632,736	9	70,304		
	Total	1098,962	10			

a. Dependent Variable: InstrumentenCDA

b. Predictors: (Constant), ProgrammaCDA

Coefficients^a

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
1	(Constant)	-1,328	4,765		-,279	,787
	ProgrammaCDA	1,184	,460	,651	2,575	,030

a. Dependent Variable: InstrumentenCDA

SP

Model Summary

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	,508 ^a	,258	,175	6,31424

a. Predictors: (Constant), ProgrammaSP

ANOVA^a

Model		Sum of Squares	Df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	124,529	1	124,529	3,123	,111 ^b
	Residual	358,827	9	39,870		
	Total	483,356	10			

a. Dependent Variable: InstrumentenSP

b. Predictors: (Constant), ProgrammaSP

Coefficients^a

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
1	(Constant)	2,326	4,271		,545	,599
	ProgrammaSP	,850	,481	,508	1,767	,111

a. Dependent Variable: InstrumentenSP

D66

Model Summary

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	,200 ^a	,040	-,067	5,54383

a. Predictors: (Constant), ProgrammaD66

ANOVA^a

Model		Sum of Squares	Df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	11,543	1	11,543	,376	,555 ^b
	Residual	276,606	9	30,734		
	Total	288,149	10			

a. Dependent Variable: InstrumentenD66

b. Predictors: (Constant), ProgrammaD66

Coefficients^a

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
1	(Constant)	7,454	3,177		2,346	,044
	ProgrammaD66	,195	,319	,200	,613	,555

a. Dependent Variable: InstrumentenD66

GroenLinks

Model Summary

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	,436 ^a	,190	,100	4,48890

a. Predictors: (Constant), ProgrammaGL

ANOVA^a

Model		Sum of Squares	Df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	42,588	1	42,588	2,114	,180 ^b
	Residual	181,352	9	20,150		
	Total	223,940	10			

a. Dependent Variable: InstrumentenGL

b. Predictors: (Constant), ProgrammaGL

Coefficients^a

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
1	(Constant)	5,397	2,885		1,871	,094
	ProgrammaGL	,439	,302	,436	1,454	,180

a. Dependent Variable: InstrumentenGL

ChristenUnie

Model Summary

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	,210 ^a	,044	-,062	8,85910

a. Predictors: (Constant), ProgrammaCU

ANOVA^a

Model		Sum of Squares	Df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	32,555	1	32,555	,415	,536 ^b
	Residual	706,354	9	78,484		
	Total	738,909	10			

a. Dependent Variable: InstrumentenCU

b. Predictors: (Constant), ProgrammaCU

Coefficients^a

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
1	(Constant)	6,485	4,848		1,338	,214
	ProgrammaCU	,288	,446	,210	,644	,536

a. Dependent Variable: InstrumentenCU

SGP

Model Summary

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	,215 ^a	,046	-,060	24,98667

a. Predictors: (Constant), ProgrammaSGP

ANOVA^a

Model		Sum of Squares	Df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	271,904	1	271,904	,436	,526 ^b
	Residual	5619,005	9	624,334		
	Total	5890,909	10			

a. Dependent Variable: InstrumentenSGP

b. Predictors: (Constant), ProgrammaSGP

Coefficients^a

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
1	(Constant)	1,140	14,209		,080	,938
	ProgrammaSGP	,875	1,325	,215	,660	,526

a. Dependent Variable: InstrumentenSGP

Partij voor de Dieren

Model Summary

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	,008 ^a	,000	-,111	6,43744

a. Predictors: (Constant), ProgrammaPvdD

ANOVA^a

Model		Sum of Squares	Df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	,023	1	,023	,001	,982 ^b
	Residual	372,966	9	41,441		
	Total	372,989	10			

a. Dependent Variable: InstrumentenPvdD

b. Predictors: (Constant), ProgrammaPvdD

Coefficients^a

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
1	(Constant)	9,132	2,160		4,227	,002
	ProgrammaPvdD	-,003	,107	-,008	-,024	,982

a. Dependent Variable: InstrumentenPvdD